

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ, МОЛОДІ ТА СПОРТУ
УКРАЇНИ**

**ОДЕСЬКА ДЕРЖАВНА АКАДЕМІЯ БУДІВНИЦТВА ТА
АРХІТЕКТУРИ**

КАФЕДРА МАРКЕТИНГУ

**МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ ДО ПРОВЕДЕННЯ
ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ ТА САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ З
КУРСУ “ЕКОНОМІЧНА ТЕОРІЯ”
ДЛЯ СТУДЕНТІВ ВСІХ СПЕЦІАЛЬНОСТЕЙ
ДЕННОЇ ФОРМИ НАВЧАННЯ**

ОДЕСА-2012

УДК 330(075.8)
ББК 65.01я73

«Затверджено»

Вченою радою факультету ЕкУБ
Протокол № 10 від 7.06.12

Методичні вказівки розглянуті і рекомендовані до друку на засіданні науково-методичної комісії факультету ЕкУБ, протокол № 9 від 31 травня 2012 р.

Методичні вказівки розглянуті і рекомендовані до друку на засіданні кафедри маркетингу, протокол № 10 від 24 травня 2012 р.

Укладачи:

Пандас Т.М. – к.е.н., доц.
Євдокімова О.М. - ст. викладач
Колесникова К.С. – ас. кафедри

Рецензенти:

Борісов О.Г. - к.е.н., доц. кафедри «Прикладної економіки»
Одеського інституту фінансів Українського
державного університету фінансів та міжнародної
торгівлі

Кулікова Л.В. – доц. кафедри «Економіки підприємства»
Одеської державної академії будівництва та
архітектури

Методичні матеріали містять теми практичних занять та рефератів, рекомендовану відповідну літературу, перелік основних понять та категорій, питання для самоконтролю, тестові завдання.

Відповідальний за випуск:

М.П. Сахацький – д.е.н., проф., завідуючий кафедрою
маркетингу

Вступ

Курс «Економічної теорії» розкриває загальні основи розвитку економіки, що ґрунтуються на багатоманітності форм власності на засоби виробництва. Основну увагу приділено товарному виробництву в економічному розвитку суспільства. Розкриття змісту ринкових відносин є провідними економічними засадами курсу.

Головною метою курсу «Економічної теорії» є надбання знань, вмінь та навичок, потрібних майбутнім фахівцям для раціонального використання економічних ресурсів в різних галузях господарювання; формування економічного мислення та навичок поведінки суб'єктів у ринковій економіці; ознайомлення студентів із досвідом економічного розвитку розвинених країн та світової економіки загалом; сприяння цілісності фахових знань студентів.

Основними завданнями курсу є вивчення закономірностей економічних процесів, освоєння економічних законів та категорій, ознайомлення з перспективами структурних зрушень в економіці України.

Студенти повинні вивчити економічні закони та категорії, основні ознаки сучасної ринкової економіки, тенденції розвитку ринкової економіки України, перспективи економічного розвитку України та її інтеграції в світове господарство.

Майбутні фахівці повинні оволодіти навичками аналізу економічної ситуації в країні, визначати пріоритетні напрямки економічного розвитку країни, відрізняти різноманіття форм власності, аналізувати особливості підприємницької діяльності в умовах ринкової економіки, визначати межі найбільш ефективного втручання держави в ринкову економіку, обґрунтувати основні умови інтеграції України в світове господарство, використовувати досвід розвинених країн згідно особливостей економічного розвитку України.

Метою проведення практичних занять при викладанні курсу «Економічної теорії» є перевірка засвоєння студентами лекційного матеріалу, контроль за результативністю самостійної роботи та досягнення відповідності набутих студентами знань з дисципліни.

Зміст

Вступ.....	3
Модуль № 1	
«Загальні основи економічного розвитку»	
Тема 1. Економічна теорія як наука.....	5
Тема 2. Економічна діяльність та її фактори.....	8
Тема 3. Економічна система суспільства.....	11
Тема 4. Товарне виробництво.....	15
«Мікроекономіка»	
Тема 5. Ринок і ринковий механізм.....	20
Тема 6. Підприємство та підприємництво.....	25
Тема 7. Капітал фірми, витрати виробництва і прибуток.....	29
Тема 8. Доходи в ринковій економіці.....	34
Модуль № 2	
«Макроекономіка»	
Тема 9. Національна економіка: результати і їх вимір.....	39
Тема 10. Циклічні коливання і кризи в економіці.....	42
Тема 11. Ринок праці та безробіття.....	47
Тема 12. Фінансова система. Кредит та банківська система....	52
Тема 13. Податки і податкова система.....	56
Тема 14. Державне регулювання економіки.....	59
«Світове господарство»	
Тема 15. Світове господарство: сутність і етапи розвитку.....	63
Тема 16. Міжнародні економічні відносини.....	66

Тема 1. Економічна теорія як наука

1. Предмет і методи економічної теорії.
2. Економічні категорії та закони.
3. Економічні потреби і інтереси.
4. Функції економічної теорії.

Реферати

1. Становлення та розвиток економічної теорії до кінця ХІХ ст.
2. Основні напрями сучасної економічної теорії.
3. Найвідоміші представники економічної теорії в історії української економічної думки.

Література

- Мочерный С.В., Симоненко В.К., Секретарюк В.В., Устенко А.А. Основы экономической теории: Учебник. – Киев: О-во «Знання», КОО, 2000.- С.12-22, С.33-49, тема 2.
- Мочерный С.В. Основы экономических знаний: Пособие. – К.: Видавничий центр «Академія», 2003.- С.9-21, С.42-48.
- Мочерный С.В. Економічна теорія. Навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів. – К.: Видавничий центр «Академія», 2005.- С.35-72, С.98-102.
- Основы экономической теории. Под общей редакцией Горняк О.В., Доленко Л.Х. Учебное пособие. – Одесса: Одиссей, 2005, глава 1.
- Основы экономической теории: Навчальний посібник. - 2-е вид./Під. ред. І.Г. Гречановської і І.В. Бедного – Одеса: ОДАБА, 2010.- С.8-19.
- Экономика. Под редакцией Э.А. Кузнецова. Учебное пособие. – Харьков: Одиссей, 2010.- С.5-18.

Основні поняття та категорії

Предмет економічної теорії. Економічна категорія. Економічний закон. Економічні потреби. Економічні інтереси.

Питання для самоконтролю:

1. Що є предметом економічної теорії?
2. Яка структура економічної теорії?
3. Яке визначення економічних категорій?
4. Що таке економічний закон?
5. У чому полягає об'єктивний характер економічних законів?
6. Розкрийте зміст поняття «економічні потреби» і дайте їх класифікацію.
7. Яка відмінність між економічними потребами та інтересами?
8. Перелічіть суб'єкти й об'єкти економічних інтересів.
9. Охарактеризуйте систему економічних інтересів.
10. Які функції виконує економічна теорія?
11. Назвіть основні напрямки розвитку економічної теорії.
12. Яке місце займає економічна теорія у системі економічних наук?

Тест – 1

Коли виникла економічна наука як самостійна галузь знання:

- а) у стародавньому світі;
- б) у період рабовласництва;
- в) у середньовіччі;
- г) під час переходу від феодалізму до капіталізму;
- д) у період капіталізму?

Тест – 2

Що є об'єктом досліджень у мікроекономіці:

- а) діяльність фірм і життя домогосподарств;
- б) господарство окремих галузей;
- в) економіка регіонів країни;
- г) народне господарство;
- д) світова економіка?

Тест – 3

Що таке економічний закон:

- а) адміністративна вимога;
- б) юридичне положення;
- в) окремий акт господарського життя;
- г) уявлення вчених-економістів;

д) суттєвий, об'єктивний, необхідний, сталий, причинно-наслідковий зв'язок між певними господарськими явищами?

Тест – 4

Яка функція економічної теорії безпосередньо пов'язана з її взаємодією з іншими економічними дисциплінами:

- а) методологічна;
- б) пізнавальна;
- в) практична;
- г) ідеологічна;
- д) прогностична?

Тест – 5

Який прийом пізнання зводиться до переходу від окремого до загального:

- а) аналіз;
- б) синтез;
- в) індукція;
- г) дедукція;
- д) якісне дослідження?

Тест – 6

Назвіть елементи синтезу та аналізу в методі економічної теорії:

- а) розчленування досліджуваного явища на складові частини;
- б) перехід мислення від конкретного до абстрактного;
- в) з'єднання споріднених між собою елементів, відтворення з частин цілого;
- г) перехід від абстрактного до конкретного.

Тест – 7

Виділіть характерні ознаки економічних законів і законів природи:

- а) носять об'єктивний характер;
- б) не залежать від волі людей;
- в) мають значну тривалість існування;
- г) мають обмежений час існування;
- д) зникають по міру зміни природних і соціальних умов існування людського суспільства.

Тема 2. Економічна діяльність та її фактори

1. Сутність і структура суспільного виробництва.
2. Продуктивні сили і виробничі відносини. Спосіб виробництва.
3. Основні фактори суспільного виробництва. Виробнича функція.
4. Крива виробничих можливостей.

Література

- Мочерний С.В. Основи економічних знань: Підручник. – К.:Видавничий центр «Академія», 2003.-С.24-30, 32-34, 49-58.
- Економічна теорія: Політекономія: Підручник/ За ред. В.Д.Базилевича. – 4 те вид., стар. – К: Знання-Прес, 2005.- С. 115-128.
- Економіка: Учебное пособие. Издание пятое/ Под редакцией Э.А.Кузнецова. – Х.: Одиссей, 2010, тема 1.3, тема 1.4.
- Основы экономической теории. Под общей редакцией Горняк О.В., Доленко Л.Х. Учебное пособие. – Одесса: Одиссей, 2005, глава 2.

Основні поняття та категорії

Суспільне виробництво. Матеріальне і нематеріальне виробництво. Праця. Предмет праці. Засоби праці. Засоби виробництва. Продуктивні сили. Виробничі відносини. Техніко-економічні, організаційно-економічні, соціально-економічні відносини. Спосіб виробництва. Суспільно-економічна формація. Ресурси. Фактори виробництва. Земля. Капітал. Підприємницькі здібності. Виробнича функція. Постійні ресурси (фактори). Змінні ресурси (фактори). Граничний продукт. Закон спадної віддачі ресурсів (закон спадної прибутковості). Абсолютна обмеженість ресурсів. Відносна обмеженість ресурсів. Повна зайнятість. Повний обсяг виробництва. Змінні (приховані) витрати. Крива виробничих можливостей. Альтернативні витрати або витрати втрачених можливостей.

Питання для самоконтролю:

1. Чим викликана необхідність виробництва?
2. Що собою представляє суспільне виробництво?
3. Розкрийте структуру суспільного виробництва функціональної точки зору? 3
4. Які існують прості моменти процесу праці?
5. Що розуміють під продуктивними силами?
6. Що таке виробничі відносини і яку вони мають структуру?
7. Розкрийте зміст поняття «спосіб виробництва»?
8. Що таке економічні ресурси і яка їх структура?
9. В чому полягає принцип обмеженості ресурсів?
10. Назвіть фактори виробництва, охарактеризуйте їх.
11. У чому особливість кожного з них?
12. Поясніть сутність закону спадної віддачі?
13. Що показують точки на кривій виробничих можливостей?

Тест – 1

Що належить до предметів праці:

- а) інструменти;
- б) будівлі;
- в) машини;
- г) виробничі комунікації;
- д) сировина, матеріали, паливо та енергія.

Тест – 2

Який фактор виробництва вважається головним багатством і головною продуктивною силою суспільства:

- а) здатність до підприємницької діяльності;
- б) робоча сила;
- в) природні ресурси;
- г) штучні засоби виробництва;
- д) попередні відповіді помилкові?

Тест – 3

Які функції здійснює носій здатності до підприємницької діяльності:

- а) поєднання економічних ресурсів;
- б) прийняття основних господарських рішень;

- в) нововведення;
- г) ризику;
- д) усі попередні відповіді правильні?

Тест – 4

Чи можна по малюнку кривої виробничих можливостей відповісти на наступні питання:

- а) чи здійсненні комбінації випуску продукції, якщо всі вони розташовані з зовнішнього боку кривої виробничих можливостей (так, ні);
- б) чи можливий вибір, якщо різні комбінації випуску знаходяться всередині цієї кривої (так, ні)?

Тест – 5

Що таке альтернативні витрати:

- а) індивідуальні витрати праці;
- б) суспільно необхідні витрати праці;
- в) питомі витрати;
- г) загальні витрати на сукупне виробництво;
- д) кількість продуктів, від котрих слід відмовитися, щоб отримати додатковий обсяг того продукту, про альтернативні витрати якого йдеться?

Тест – 6

Що таке робоча сила:

- а) праця;
- б) людина;
- в) індивідуальність;
- г) об'єктивний фактор виробництва
- г) особистий фактор виробництва, що полягає у здатності людини до праці за певною професією, спеціальністю, кваліфікацією, залежить від досвіду та індивідуальних здібностей.

Тест – 7

Заповніть пропуски в таблиці:

Обсяг застосування змінного ресурсу	Загальний випуск продукції	Граничний продукт	Середній продукт
3	90	немає відомостей	
4		30	
5	140		
6			25

Тема 3. Економічна система суспільства

1. Економічна система: її суть і основні структурні елементи.
2. Типи економічних систем.
3. Власність: її суть, місце в економічній системі.
4. Типи, види та форми власності.

Реферати

1. Різноманіття форм власності в Україні.
2. Приватна власність як загальноцивілізаційне явище.

Література

- Лазня І., Рыбалкин В. Всеобщий закон собственности. // Экономика Украины, 2001, № 9.
- Мочерный С.В., Симоненко В.К., Секретарюк В.В., Устенко А.А. Основы экономической теории: Учебник. – Киев: О-во «Знання», КОО, 2000, тема 28, параграф 2,3.
- Мочерный С.В. Основы економічних знань: Підручник. – К.: Видавничий центр «Академія», 2003.- С.30-34.
- Основы экономической теории. Под общей редакцией Горняк О.В., Доленко Л.Х. Учебное пособие. – Одесса: Одиссей, 2005, глава 3, параграф 3.
- Степаненко С. Историческая эволюция понятия «собственность». // Экономика Украины, 2011, №9.

- Экономика: Учебное пособие. Издание пятое/ Под редакцией Э.А.Кузнецова. – Х.: Одиссей, 2010, тема 1.5.
- Экономическая теория: политэкономия: Учебник/Под. ред. В.Д. Базилевича, – М.: Рыбари; К.: Знання, 2009.-С.80-104.
- Економічна теорія: політична економія. Підручник/ За заг. ред. С.І. Юрія - К.: 2009, розділ 2.

Література до 1 реферату

- Архангельський Ю., Алексеев А., Радзиевский А. Про вибір форм власності в контексті економічної ефективності приватизації в Україні. // Економіка України, 2005, №1.
- Лищишин М. Проблемы использования и защиты интеллектуальной собственности в Украине.// Экономика Украины, 2003, №7.
- Тимошенко Ю. Аналітична оцінка перебудови відносин власності в Україні. // Економіка України, 2003, №8.
- Рыбалкин В., Мамичева Л. Механізм і форми реалізації акціонерної власності. //Економіка України, 1999, №4.
- Экономическая теория: политэкономия: Учебник/ Под. ред. В.Д. Базилевича, – М.: Рыбари; К.: Знання, 2009.-С.94-104.

Література до 2 реферату

- Экономика переходного периода.: Учебное пособие./ Под ред. В.В. Радаева, А.В. Бугалина. – М.: Изд-во МГУ.1995, гл. 4 §2.
- Мокряк В., Мокряк Э. До питання про сучасне трактування капіталістичної приватної власності. // Економіка України, 2005, №5.
- Экономическая теория: политэкономия: Учебник /Под. ред. В.Д. Базилевича, – М.: Рыбари; К.: Знання, 2009.-С.96-99.

Основні поняття та категорії

Економічна система. Власність. Присвоєння. Відчуження. Володіння. Користування. Розпорядження. Суб'єкт власності. Об'єкт власності. Форма власності. Колективна форма власності. Приватна власності. Суспільна форма власності. Державна власність. Общедержавна власність. Муніципальна власність. Акціонерна власність. Кооперативна власність. Власність

трудоу колективів. Інтелектуальна власність. Роздержавлення. Демоніполізація. Приватизація.

Питання для самоконтролю:

1. Що таке економічна система суспільства і які її структурні елементи?
2. Що розуміє під власністю економічна наука?
3. Які розходження між економічною і юридичною сторонами власності?
4. Назвіть основні форми власності й чим вони відрізняються друг від друга?
5. Розкрийте види індивідуальної форми власності.
6. Чим відрізняється акціонерна власність від кооперативної?
7. У яких видах представлена в Україні суспільна форма власності?
8. Чи зберігається соціальна небезпека приватної власності в перехідній економіці? Чому вона є необхідним елементом у структурі відношень власності?
9. У чому суть процесів роздержавлення й приватизації?

Тест – 1

Розмежуйте суб'єкти й об'єкти власності:

- а) земля під виноградником;
- б) АТ «Земмаш»;
- в) будинок Академії будівництва та архітектури;
- г) фермер Іванов;
- д) діамант «Чорний принц»;
- е) державне страхове суспільство;
- ж) приватне страхове суспільство;
- з) атомна електростанція.

Тест – 2

Що таке відносини власності:

- а) тільки присвоєння;
- б) лише відчуження;
- в) користування;
- г) розпорядження;
- д) попередні відповіді помилкові?

Тест – 3

Виберіть правильну відповідь:

Приватна власність – це форма юридичного закріплення за громадянином прав:

- а) володіння й застосування якого-небудь майна;
- б) користування й розпорядження яким-небудь майном;
- в) застосування й розпорядження яким-небудь майном;
- г) володіння, користування й розпорядження яким-небудь майном.

Тест – 4

У правочину орендаря не входить:

- а) володіння орендованим майном;
- б) користування орендованим майном;
- в) відчуження орендованого майна.

Тест – 5

Що є ядром (основою) майнових відносин:

- а) економічні інтереси;
- б) відносини розпорядження;
- в) відносини власності;
- г) потреби;
- д) стимули?

Тест – 6

Що таке відносини власності?

- а) тільки присвоєння;
- б) лише відчуження;
- в) користування;
- г) розпорядження;
- д) попередні відповіді помилкові?

Тест – 7

Який тип відносин власності найефективніший:

- а) приватний;
- б) груповий;
- в) державний;

- г) це залежить від їхніх форм і конкретно-історичних умов господарювання і характеру виробництва;
 д) попередні відповіді помилкові?

Тема 4. Товарне виробництво

1. Форми суспільного господарства і їхній генезис. Натуральне господарство.
2. Товарне виробництво: причини виникнення, основні риси й еволюція.
3. Товар і його властивості: споживча вартість і вартість. Двоїстий характер праці, втіленої в товар.
4. Величина вартості товару й фактори, що впливають на неї.
5. Альтернативні теорії вартості.
6. Сутність грошей і їх функції.
7. Закони грошового обігу. Інфляція: сутність, причини, види й соціально-економічні наслідки.
8. Закон вартості і його функції.

Реферати

1. Виникнення грошей і історія їхнього розвитку.
2. Еволюція грошей та їх функцій.
3. Причини й сучасний стан інфляції в Україні.

Література

- Гриценко А. Еволюція вартості. // Економіка України. 2001, №4.
- Економічна теорія: Політекономія: Підручник./ За ред. В.Д. Базилевича. 6-те вид. – К.: Знання-Прес, 2007, гл.5,6.
- Курс економіки: Учебник. - 3-е изд. доп. / Под ред. Б.А.Райзберга. – М.: ИНФРА-М, 2000, гл. 12, п.1.
- Мочерний С.В. Економічна теорія. Навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів. – К.: Видавничий центр «Академія», 2005.- С.107-150.

- Основы экономической теории: Учебник/ С.В. Мочерный, В.К. Симоненко, В.В Секретарюк, А.А. Устенко. – К.: О-во «Знання», КОО, 2000, тема 4.
- Основы экономической теории. Под общей редакцией Горняк О.В., Доленко Л.Х. Учебное пособие. – Одесса: Одиссей, 2005, глава 2.
- Основи економічної теорії: Навчальний посібник.-2-ге вид./ Під.ред. І.Г. Гречановської і І.В. Бедного – Одеса: ОДАБА, 2010.- С.38 - 48.
- Покритан А.К. Про еволюцію товарної форми продукту.// Економіка України. 2001, №11.
- Экономика. Экономика: Учебное пособие. Издание пятое/ Под редакцией Э.А.Кузнецова. – Х.: Одиссей, 2010, тема 4.5. - С.362-372.
- Экономическая теория: политэкономия: Учебник /Под. ред. В.Д. Базилевича, – М.: Рыбари; К.: Знання, 2009, глава 5 и 6.

Література до 1-го реферату

- Курс экономики: Учебник. – 3-е изд. Доп./ Под ред. Б.А. Райзберга.- М.: ИЮФРА- М, 2000, гл. 6, п.2.
- Основы экономической теории: Учебник. /С.В. Мочерный и др. – К, 2000, тема 4, §5.

Література до 2-го реферату

- Економічна теорія: політична економія. Підручник/ За заг. ред. С.І. Юрія. – К.: 2009,- С.102-104.
- Мочерний С.В. Економічна теорія. Навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів. - К.: Видавничий центр «Академія», 2005 - С.132-136.
- Рябинина Л. Сущностные особенности современных денег и их функций.// Экономика Украины, 2011, №6
- Экономика: Учебное пособие. Издание пятое/ Под редакцией Э.А.Кузнецова. – Х.: Одиссей, 2010- С.135-137.

- Экономическая теория: политэкономия: Учебник /Под. ред. В.Д. Базилевича, – М.: Рыбари; К.: Знання, 2009, глава 6.- С.192-195.

Література до 3-го реферату

- Мочерний С.В. Економічна теорія. Навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів.-К.: Видавничий центр «Академія», 2005, -С.144-148.
- Экономика: Учебное пособие. Издание пятое / Под редакцией Э.А.Кузнецова. – Х.: Одиссей, 2010, тема 4,- С.373-374

Основні поняття та категорії

Форма господарства. Натуральне господарство. Товарне господарство. Планомірне господарство. Суспільний поділ праці. Економічне відокремлення. Просте товарне виробництво. Розвинене товарне виробництво. Товар. Споживча вартість. Мінова вартість. Вартість. Конкретна праця. Абстрактна праця. Величина вартості. Суспільно-необхідний робочий час. Продуктивність праці. Інтенсивність праці. Корисність. Закон убутної граничної корисності. Відносна форма вартості. Еквівалентна форма вартості. Гроші. Ціна. Масштаб цін. Паперові гроші. Вексель. Банкнота. Чек. Кредитна картка. Електронні гроші. Грошовий обіг. Інфляція. Закон вартості.

Питання для самоконтролю

1. Які вам відомі форми господарства?
2. Що варто розуміти під товарним виробництвом і які умови його виникнення?
3. Що таке товар і при яких умовах продукт праці перетворюється в товар?
4. Які властивості товару?
5. Який взаємозв'язок вартості й мінової вартості?
6. У чому полягає двоїстий характер праці, втіленої в товарі?
7. Чим визначається величина вартості товару?
8. Який вплив продуктивності й інтенсивності праці на величину вартості товару?

9. Зіставте теорію трудової вартості з теорією граничної корисності й обґрунтуйте, чому їх необхідно поєднувати?
10. У чому відмінність грошової форми вартості від загальної?
11. Що таке гроші і які їхні функції?
12. Сформулюйте закони обігу грошей?
13. Напишіть формулу рівноваги грошової й товарної маси І. Фішера?
14. У чому суть інфляції і які її причини?
15. Назвіть типи й види інфляції?
16. Розкрийте сутність закону вартості та його функцій.

Завдання 1

За 8 годин виробляється 16 виробів загальною вартістю 80 дол. Скільки буде коштувати вся денна продукція 1 виробця, якщо:

- а) продуктивність праці зростає в 2 рази;
- б) інтенсивність праці збільшиться в 1,5 рази?

Завдання 2

Суспільно необхідні витрати часу на виготовлення 1 костюма складає 10 годин., видобуток грама золота – 0,2 години. Як зміниться ціна товару, якщо:

- а) вартість костюма зменшиться в 2 рази;
- б) продуктивність праці при видобутку золота зростає в 4 рази?

Завдання 3

Визначте кількість грошей, необхідних для обігу, якщо річна сума продажу встановить – 200 млрд. дол.; угоди в кредит – 60 млрд. дол.; платежі, по яких наступив строк оплати – 40 млрд. дол.; взаємопогашаючі платежі – 20 млрд. дол. Один долар звертається за рік 8 разів. Як зміниться кількість грошей в обігу, якщо:

- а) сума продажу зростає в 1,5 рази;
- б) долар звертається 10 разів у рік?

Тест – 1

Конкретна праця – це:

- а) праця, результатом якого є створення споживчої вартості речі;
- б) праця, витрачена в доцільній формі і якісно неоднорідна;

- в) праця певної спеціальності, що використовує конкретні засоби праці й предмети праці;
- г) праця, що виступає як витрати робочої сили взагалі.

Тест – 2

Абстрактна праця являє собою:

- а) праця як витрати робочої сили взагалі, як витрати праці у фізіологічному змісті;
- б) однорідна праця, позбавлена яких-небудь якісних розходжень;
- в) історична категорія, властива товарному виробництву, субстанція вартості;
- г) праця, витрачена в доцільній формі і якісно неоднорідна.

Тест – 3

У яких випадках зміниться вартість одиниці товару?

- а) якщо зміниться продуктивність праці якого-небудь одного товаровиробника або на одному підприємстві;
- б) якщо зміниться інтенсивність праці в якого-небудь одного товаровиробника або на даному підприємстві;
- в) якщо зміниться інтенсивність праці товаровиробників, що випускають переважну масу всіх товарів;
- г) якщо зміниться продуктивність праці товаровиробників, випускаючих переважну масу товарів даного виду.

Тест – 4

Яка теорія безпосередньо не враховує витрат праці у процесі ціноутворення:

- а) такої теорії немає;
- б) усі;
- в) трудова теорія вартості;
- г) теорія граничної корисності;
- д) попередні відповіді помилкові?

Тест – 5

Походження грошей викликане:

- а) тривалим історичним розвитком товарного виробництва й обміну;

- б) законодавчими актами держави;
- в) дозволом протиріччя товару-еквівалента;
- г) об'єктивним процесом розвитку форми вартості.

Тест – 6

Гроші в класичній економічній теорії – це:

- а) технічний інструмент ринкової системи господарювання;
- б) специфічний товар, що виконує роль загального еквівалента;
- в) золото й срібло по своїй природі;
- г) підсумок об'єктивного історичного розвитку обміну й форми вартості.

Тест – 7

Що фіксує закон вартості:

- а) лише пряму залежність між попитом і ціною;
- б) тільки зворотну залежність між пропозицією та ціною;
- в) зв'язок між індивідуальними витратами праці та ціною;
- г) зв'язок між альтернативними витратами та ціною;
- д) пряму залежність ціни товару від суспільно необхідних витрат праці на нього з урахуванням співвідношення попиту і пропозиції стосовно товару?

Тема 5. Ринок і ринковий механізм

1. Поняття ринку і його характерні риси.
2. Структура ринку і його функції.
3. Ринковий механізм і його елементи: ціна, попит, пропозиція. Ринкова рівновага.
4. Тракткування конкуренції в економічній літературі. Види конкуренції та її роль.
5. Позитивні й негативні сторони ринкової економіки.

Реферати

1. Тіньова економіка
2. Моделі ринкової економіки у світовій практиці й вибір України.

Література

- Гош А. Ринок як засіб відродження перехідної економіки України. // Економіка України, 2005, №9.
- Економічна теорія: Політекономія: Підручник./ За ред. В.Д. Базилевича, 6-те вид. – К.: Знання - Прес, 2007, гл.7, гл.8, гл.9.
- Экономическая теория: политэкономия: Учебник /Под. ред. В.Д. Базилевича, – М.: Рыбари; К.: Знання, 2009, главы 7-9.
- Мазараки А., Лагутин В. Рынок потребительских товаров в Украине: посткризисные тенденции. //Экономика Украины, 2011, № 9.
- Мацибора Т. Конкуренентоспособность как фактор инвестиционной привлекательности видов экономической деятельности// Экономика Украины, 2011, № 9.
- Мочерный С.В., Симоненко В.К., Секретарюк В.В, Устенко А.А. Основы экономической теории: Учебник. – К.: О-во «Знання», КОО, 2000, тема 5, тема 6, тема 7, §2, тема 8, § 1,2.
- Экономическая теория (политэкономия): Учебник./ Под общей ред. В.И. Видяпина, Г.П. Журавлевой, – М.: Изд-во Рос. экон. акад. 2000, гл.6 , §§1, 2, гл.7, §§1,2, гл.8.
- Філюк Г. Соціально-економічні наслідки монополії: теоретичний і практичний аспекти.// Економіка України, 2008, №1.

Література до 1-го реферату

- Бородюк В., Турчинов А., Приходько Т. Методи розрахунку обсягів тіньової економіки. // Економіка України, 1997, №5.
- Біла С. Тіньова економіка і її вплив на структурну трансформацію українського виробництва. // Економіка України, 2000, № 10.
- Веткин А. «Конвертационные центры»: институциональные особенности и роль в теневой экономике. // Экономика Украины, 2005, № 8
- Мазур И. Корупція як інститут тіньової економіки. // Економіка України, 2005, №8.

Література до 2-го реферату

- Калина А.В., Осокина В.В., Экономическая теория и практика хозяйствования: Учебное пособие – 2 издание. – К.: МАУП, 1998, 1 раздел, п. 5.
- Мочерный С.В., Симоненко В.К., Секретарюк В.В., Устенко А.А. Основы экономической теории: Учебник – К.: О-во «Знання», КОО, 2000, тема 8, §1.

Основні поняття та категорії

Ринок. Функції ринку. Структура ринку. Ринковий механізм. Ціна. Попит. Крива попиту. Закон попиту. Еластичність попиту. Пропозиція. Крива пропозиції. Закон пропозиції. Еластичність пропозиції. Ринкова рівновага. Ціна рівноваги. Конкуренція. Цінова конкуренція. Нецінова конкуренція. Несумлінна конкуренція. Зроблена конкуренція. Недосконала конкуренція. Чиста монополія. Монопсонія. Монополістична конкуренція. Олігополія. Олігопсонія. Модель ринкової економіки. Соціально орієнтована ринкова економіка. Змішана економіка.

Питання для самоконтролю:

1. Перелічіть і розкрийте визначення поняття «ринок».
2. Які моменти характеризують ринок як спосіб господарювання?
3. Розкрийте функції ринку.
4. Дайте характеристику структури ринку за різними критеріями.
5. Що таке ринковий механізм? Назвіть його елементи.
6. Дайте визначення ринкової ціни і які функції виконують ціни в ринковій економіці?
7. Розкрийте зміст категорії «попит». У чому суть закону попиту?
8. Дайте визначення категорії «пропозиція». Яку функціональну залежність характеризує закон пропозиції?
9. Коли виникає ринкова рівновага? Що значить: попит та пропозиція урівноважуються? Доведіть ваші міркування на графіку.

10. Дайте визначення суті конкуренції і яку роль вона грає в ринковій економіці?

Тест – 1

Характеристиками вільного ринкового господарства виступають:

- а) необмежене число учасників конкуренції;
- б) вільний доступ до ринкової інформації;
- в) обмежена роль уряду в економіці;
- г) все зазначене.

Тест – 2

Що з нижче переліченого є ознакою тільки досконалої конкуренції:

- а) фірма немає ринкову владу;
- б) фірма максимізує прибуток;
- в) фірма дістає прибуток у довгостроковому періоді?

Тест – 3

Монополістична конкуренція характеризується тим, що:

- а) фірми не можуть вільно входити й виходити з ринку;
- б) на ринку діє обмежене число фірм;
- в) фірми, що діють на ринку, випускають диференційовану продукцію.

Тест – 4

Якщо виробництво в галузі розподілено між декількома фірмами, контролюючими ринок, то така структура ринку називається:

- а) досконалою конкуренцією;
- б) монополістичною конкуренцією;
- в) олігополією;
- г) монополією.

Тест-5

Свобода входу й виходу з ринку характерна тільки для:

- а) монополії;
- б) досконалої конкуренції;
- в) монополістичної конкуренції;
- г) вірні відповіді б) і в).

Тест – 6

Чи вірні наступні твердження?

- а) попит на шоколад більш еластичний, ніж на цукор (так, ні);
- б) рівноважна ціна не збігається з суспільною вартістю (так, ні);
- в) в умовах ринкової економіки рівноважна ціна встановлюється завжди (так, ні);
- г) еластичним пропозиція стає тоді, коли величина його не змінюється в залежності від динаміки ціни (так, ні);
- д) від більш еластичного блага покупцеві леше відмовитися, ніж від менш еластичного (так, ні).

Завдання

За даними таблиці побудуйте графік взаємодії попиту і пропозиції щодо товару X (масштаб довільний). Як зміниться рівноважна ціна, коли (під впливом нецінових факторів) одночасно зменшиться попит на нього, але збільшиться пропозиція:

- а) підвищиться;
- б) зменшиться;
- в) не зміниться;
- г) це залежить від ступеня зрушення попиту;
- д) це залежить від ступеня зрушення пропозиції?

Варіант	Ціна, грн за од.	Попит, од.	Пропозиція, од.
1-й	1500	660	260
2-й	1600	560	360
3-й	1700	460	460
4-й	1800	360	560
5-й	1900	260	660

Тема 6. Підприємство та підприємництво

1. Підприємництво, його суть, форми та функції.
2. Теорії підприємництва.
3. Сучасні організаційні форми підприємництва.
4. Підприємство як суб'єкт ринкової економіки.
5. Управління підприємством і підприємницькою діяльністю.

Реферати

1. Класична та інноваційна моделі підприємництва.
2. Економічні основи розвитку підприємництва в Україні.
3. Підприємницький простір та його складові.

Література

- Основы экономической теории. Учебное пособие. Общая редакция: Л.Х. Доленко, О.В. Горняк, И.А. Ломачинская.- Одиссей, 2005. - 309 с. Гл.8. С.128-141.
- Экономическая теория. Учебное пособие. Общая редакция: Л.Х. Доленко, О.В. Горняк, И.А. Ломачинская. - Одесса «Юридическая литература», 2006.- 416 с. Гл.8. С.154-167.
- Основы экономической теории: Учебное пособие. / Под ред. И.Г. Гречановской, И.В. Бедного. - Одеса, 2006, гл.5.
- Економічна теорія: Політекономія: Підручник. / За ред..В.Д. Базилевича. – 6-те вид.- К.: Знання –Прес, 2007. Гл. 10.
- Економічна теорія. Політекономія. Навчальний посібник. За загальною редакцією: Семененка В.М. та Коваленка Д.І. 2-ге видання, доповнене та перероблене.-К.:Центр учбової літератури, 2011-428 с. Тема 9. С. 175-208.
- Онови економічної теорії: Підручник у 2 кн. Кн.2. Підприємництво, маркетинг, менеджмент. Відтворення в національному та світовому господарстві/ За ред..Ю.В. Ніколенка.- 2-ге вид., перероб. і доп.-К. Либідь, 1998.-272 с.
- Гальчинський А.С. Єщенко П.С. Палкін Ю.І. Основи економічної теорії: Підручник.- К.:Вища шк., 1995. - 471 с. Розділ 4, С.256-285.

Література до 1-го реферату

- Акіліна О.В., Пасічник В.Г. Основи підприємництва. Навчальний посібник. – К.: Центр навчальної літератури, 2006. – 176 с.
- Бажал Ю.М. Інноваційний розвиток економіки: моделі, системи управління. Державна політика. К., «Основа», 2005, С. 62.
- Варналій З.С. Основи підприємництва: Навч. посіб. – К.: Знання-Прес, 2002. – 239 с.
- Гоптаренко Юлія. Правові засади побудови інноваційно-інвестиційної моделі в Україні// "Юридичний журнал". – 2004. -№ 6.
- Лапуста М.Г. Предпринимательство. М.: ИНФРА – М, 2002. – 224 с.
- Сизоненко В.О. Підприємництво: Підручник. – К.: Вікар, 2002. – 438 с.
- Чечетов М. Інноваційна складова ринкової трансформації // Економіка України. - 2004. - № 11. - С. 4-14.
- http://helpstudenty.at.ua/publ/katalog_dlja_studenta/ehkonomika_predprijatija/pidpriemnictvo_jak_suchasna_forma_gospodarjuvannja/27-1-0-792

Література до 2-го реферату

- Абаджи А.Р., Черняк В.І, Жуковський А.Г. Підприємництво в Україні. Юридичний і економічний аспекти. Одеса, 2004.
- Беленький П.Н., Медведєв С.П. Формування механізму господарювання підприємництва. – К., 2003.
- Галазюк Н.М. Пріоритетні напрямки економічного розвитку України в умовах глобалізації// Економічні науки. Серія «Економічна теорія та економічна історія»: Збірник наукових праць ЛНТУ – Випуск 8 (32). – Луцьк, 2011.
- Клочко Ю., Черняк Т. – Проблеми малого бізнесу в Україні // Економіка України. - 2000. - №1
- Ніколенко Ю. В. Основи економічної теорії. Підручник. Київ. ЦНЛ . 2003. Глава 10, §2.
- Основи підприємницької діяльності / За редакцією Осипова Ю.М. - К., 2002

- Стратегії розвитку України: теорія і практика / За ред. О. С. Власюка. — К. : НІСД, 2002. — 864 с.

Література до 3-го реферату

- Костюк В.С., Андрущенко А.М., Борейко І.П. Економічна теорія: Навч. Пос.-К.:Центр учбової літератури, 2009. – 282 с., тема 8, §1.
- Донець Л.І., Романенко Н.Г. Основи підприємництва. Навчальний посібник-Центр навчальної літератури, 2006.

Основні поняття та категорії

Підприємництво. Підприємство. Бізнес. Організаційно-правові форми підприємництва. Акціонерна корпорація. Акціонерне товариство. Товариство з обмеженою відповідальністю. Товариство з додатковою відповідальністю. Повні товариства. Фермерське господарство. Ефективність виробництва підприємств. Спільне підприємство. Орендне підприємство. Малі підприємства. Виробниче підприємство. Комерційне підприємство. Посередницьке підприємство. Фінансове підприємство. Страхове підприємство. Управління. Менеджмент. Суб'єкти управління. Об'єкти управління. Практичний менеджмент. Бізнес-план. Сегментація. Маркетинг.

Питання для самоконтролю:

1. Дайте загальну характеристику підприємництва та розкрийте спільне й відмінне у поняттях «підприємництво» і «бізнес».
2. Що і які фактори визначають свободу підприємця?
3. Дайте визначення підприємства.
4. Перелічіть основні ознаки підприємства.
5. Назвіть форми підприємств залежно від форм власності.
6. Дайте характеристику колективних підприємств.
7. Які підприємства належать до приватних?
8. Що таке корпорація? Які її переваги?
9. Дайте характеристику акціонерних товариств.
10. У чому полягає доцільність створення спільних підприємств?
11. Наведіть приклади створення спільних підприємств в Україні.

12. Які ви знаєте форми підприємств залежно від розмірів?
13. Чим визначається доцільність створення малих підприємств?
14. Назвіть форми підприємств залежно від сфер діяльності.
15. Які умови потрібні для виникнення і діяльності підприємств?

Тест - 1

Фірма – це:

- а) „торгове ім'я” комерсанта;
- б) майновий комплекс;
- в) суб'єкт підприємницької діяльності, що має економічну і юридичну самостійність;
- г) суб'єкт підприємницької діяльності, що працює нелегально.

Тест - 2

В економіці розвинутих країн по ролі в національній економіці переважають:

- а) фірми індивідуальної власності;
- б) державні підприємства;
- в) корпорації;
- г) партнерства.

Тест - 3

Фірмою не є:

- а) приватний медичний кабінет;
- б) приватний нотаріус;
- в) державний нотаріус;
- г) приватне фермерське господарство.

Тест - 4

Перевагами товариства є:

- а) стабільність з перебігом часу;
- б) спеціалізація власників;
- в) сильні стимули до одержання прибутку;
- г) можливості залучення певних фінансових ресурсів.

Тест - 5

Перевагами одноосібного володіння є:

- а) стабільність з перебігом часу;
- б) простота керування;
- в) рівень свободи дій;
- г) сильні стимули до одержання прибутку.

Тест - 6

Перевагами акціонерних товариств є:

- а) стабільність з перебігом часу;
- б) наростаюча величина трансакційних витрат усередині фірми;
- в) можливості залучення фінансових ресурсів;
- г) обмежена відповідальність акціонерів.

Тест - 7

Некомерційні організації мають право:

- а) вести благодійну діяльність;
- б) збирати пожертвування;
- в) вести комерційну діяльність;
- г) створювати приватні лікарні.

Тема 7. Капітал фірми, витрати виробництва і прибуток

1. Сутність капіталу та його сучасні теорії.
2. Економічна сутність і класифікація капіталу підприємства.
3. Механізм і способи виробництва додаткової вартості.
4. Кругооборот і оборот капіталу підприємства.
5. Витрати виробництва, їх суть і види.
6. Собівартість продукції, її структура та шляхи зниження.
7. Прибуток як економічна категорія. Маса і норма прибутку.

Реферати

1. Первісне нагромадження капіталу і його особливості в процесі переходу економіки України до соціального ринкового господарства.
2. Структурні і якісні характеристики робочої сили в індустріальному і постіндустріальному суспільстві.
3. Особливості амортизації основного капіталу в умовах сучасного стану науково-технічної революції.

Література

- Курс економічної теорії: Навчальний посібник / За ред. С.І. Архієреєва, Н.Б.Решетняк. - Харків: НТУ «ХП», 2007. – 331 с. Гл.9. С.93-104.
- Економічна теорія. Політекономія. Навчальний посібник. За загальною редакцією: Семененка В.М. та Коваленка Д.І. 2-ге видання, доповнене та перероблене.-К.:Центр учбової літератури, 2011-428 с. Тема 10. С.209-235, Тема 12. С. 258-274.
- Косік А.Ф., Гронтковська Г.Е.Мікроекономіка: Навчальний посібник.-К. : Центр навчальної літератури, 2004.- 416 с. Частина III. Розділ 7.с.128-140, Розділ 8. С.146-153.
- Костюк В.С., Андриющенко А.М., Борейко І.П. Економічна теорія.:Навчальний посібник.- К.: Центр учбової літератури, 2009.-282 с. Тема 7. С.70-79.
- Ивашковский С.Н. Микроэкономика: Учебник.-3 –е изд., испр.-М.: Дело, 2002.- 416 с.Глава 9. С.219-224, Глава 13. С.334-340, Глава 15. С.384-390.
- Основы экономической теории. Учебное пособие. Общая редакция: Л.Х. Доленко, О.В. Горняк, И.А. Ломачинская.- Одиссей, 2005. - 309 с. Гл.7. С.112-123.

Література до 1-го реферату

- Економічна теорія Посібник вищої школи (Воробйов Є. М., Гриценко А. А., Лісовиць-кий В. М., Соболев В. М.) / Під загальною редакцією Воробйова Є. М.- Харків-Київ, 2003.- 704 с. Глава 13, §2
- Куліш А. До питання аналізу етапів розвитку трансформаційної економіки // Економіка України, 2002, N 6. — С. 47-51.
- Державне регулювання економіки: Навчальний посібник/ Швайка Л. А. - К.: Знання, 2006.- 435 с. Розділ 9.
- Семененко В. М., Коваленко Д. І., Бугас В. В., Семененко О. В. Економічна теорія; За заг. ред. В. М. Семененка та Д. І. Коваленка. Навчальний посібник/ – К.: Центр учбової літератури, 2010. – 360 с. Тема 8, §3
- Соціальна економіка: Навч. посіб. / Кол. авт. О. О. Беляєв, М. І. Діба, В. І. Кириленко та ін. — К.: КНЕУ, 2005. — 196 с. Тема 3.

Література до 2-го реферату

- Васильченко В. С. Державне регулювання зайнятості: Навч. посібник. — К.: КНЕУ, 2003. — 252 с. Розділ 3.2.4
- Концепція демографічного розвитку України на 2005-2015 р.р. проект.-К.: ІДСД НАН України, 2009
- Мерніков Г., Шевцов А.. Україна в постіндустріальному світі. Реалії та перспективи. Монографія. Дніпропетровськ, 2007.- 138с.
- Семененко В. М., Коваленко Д. І., Бугас В. В., Семененко О. В. Економічна теорія; За заг. ред. В. М. Семененка та Д. І. Коваленка. Навчальний посібник/ – К.: Центр учбової літератури, 2010. – 360 с. Тема 13, §3

Література до 3-го реферату

- Башнянин Г.І., Лазур П.Ю., Медведєв В.С. Політична економія: Навчальний посібник. - Київ “Ніко-Центр”, 2000
- Голов С. Дискусійні аспекти амортизації/ С. Голов // Бухгалтерський облік і аудит. – 2005. – №5. – С. 3-8.
- Гуменюк А.Ф. Інвестиційна природа амортизаційних відрахувань та їх роль у відтворенні основних засобів підприємства/ А.Ф. Гуменюк// Вісник Хмельницького національного університету. – 2010. – № 5, Т.3. – С. 202-206
- Довгопол Н. Амортизація: Предметна сутність і ступінь впливу на відтворення основних засобів/ Н. Довгопол, М. Нестиренко// Бухгалтерський облік і аудит. – 2010. – № 12. – С. 3-13.
- Жердєв Є.В. Методичні засади формування амортизаційної політики на підприємствах/ Є.В. Жердєв// Облік і фінанси АПК. – 2011. – № 1. – С. 57-62.
- Семененко В. М., Коваленко Д. І., Бугас В. В., Семененко О. В. Економічна теорія; За заг. ред. В. М. Семененка та Д. І. Коваленка. Навчальний посібник/ – К.: Центр учбової літератури, 2010. – 360 с. Тема 8.

Основні поняття та категорії

Капітал. Додаткова вартість. Постійний капітал. Змінний капітал. Норма додаткової вартості. Кругооборот капіталу. Час

обороту капіталу. Промисловий капітал. Грошовий капітал. Торговельний капітал. Швидкість обороту капіталу. Основний та оборотний капітал. Амортизація. Норма амортизації. Накопичення капіталу. Централізація капіталу. Концентрація капіталу. Економічні (альтернативні) витрати. Явні и неявні витрати. Нормальний і економічний прибуток. Короткострокові та довгострокові періоди. Постійні витрати. Змінні витрати. Сукупні витрати. Середні постійні витрати. Середні змінні витрати. Середні сукупні витрати. Граничні витрати.

Питання для самоконтролю:

1. Проведіть розходження між грошима як такими і грошима як капіталом.
2. Які є основні підходи до визначення сутності капіталу?
3. Розкрийте визначення капіталу в марксистській і сучасній економічній теорії.
4. Чому сфера звертання не може бути джерелом прибутку? Наскільки правильно це твердження?
5. По якій ознаці поділяється капітал на основний і оборотний.
6. Розкрийте економічну природу прибутку.
7. Як розуміти, що експлуатація при капіталізмі носить схований характер?
8. Які форми приймає промисловий капітал у процесі свого кругообігу?
9. Що ви розумієте під кругообігом і оборотом капіталу?
10. Від чого залежить швидкість обороту капіталу і як вона впливає на норму прибутку?

Тест - 1

Ізокоста – це:

- а) бухгалтерські витрати підприємства;
- б) економічні витрати підприємства;
- в) витрати втрачених можливостей;
- г) лінія рівних витрат підприємства.

Тест - 2

Постійні витрати – це витрати на:

- а) зарплату керуючого персоналу, відсотки по кредитах, амортизація устаткування;
- б) зарплату робітників, охорони, вартість сировини й устаткування;
- в) оплату праці працівників, амортизацію устаткування, рентні платежі;
- г) сировину, устаткування, ренту, відсотки по кредиту

Тест - 3

Фактори, що викликають збільшення витрат у короткостроковому періоді – це:

- а) збільшення процентних ставок за банківські кредити;
- б) збільшення місцевих податків;
- в) збільшення цін на сировину;
- г) збільшення орендної плати за устаткування.

Тест - 4

Середні сукупні витрати – це:

- а) витрати на будь-яку одиницю продукції;
- б) змінні витрати на одиницю продукції;
- в) постійні витрати в розрахунку на одиницю продукції;
- г) сума середніх постійних та середніх змінних витрат.

Тест - 5

Граничні витрати розраховуються як:

- а) $\Delta TVC : Q$;
- б) $\Delta TVC : \Delta Q$;
- в) $TVC : Q$;
- г) $\Delta TFC : \Delta Q$.

Тест - 6

У довгостроковому періоді:

- а) усі витрати є змінними;
- б) усі витрати є постійними;
- в) змінні витрати ростуть швидше, ніж постійні;
- г) постійні витрати ростуть швидше, ніж змінні.

Тест - 7

У короткостроковому періоді фірма виробляє 500 одиниць продукції. Середні змінні витрати складають 2 дол., середні постійні – 0,5 дол., сукупні витрати складають:

- а) 2,5;
- б) 1250;
- в) 750;
- г) 1100.

Тема 8. Доходи в ринковій економіці

1. Концептуальні підходи до проблеми формування доходів у ринковій економіці.
2. Суть доходів, їх структура та механізм розподілу.
3. Природа та механізм формування ренти.
4. Заробітна плата в умовах ринкової економіки.
5. Позичковий процент. Норма позичкового відсотка. Фактори, що впливають на ставку відсотка.

Реферати

1. Теорії земельної ренти.
2. Рентні відносини в умовах сучасного капіталізму.
3. Доходи населення в сучасній Україні та світі. Проблема бідності.

Література

- Економічна теорія: Політекономія: Підручник. За ред. В.Д. Базилевича. – 6-те вид., перероб. і доп. – К.: Знання – Прес, 2007. – Глава 13.
- Єщенко П.С., Палкін Ю.І. Сучасна економіка: Навч. посіб. – К.: Вища шк., 2005. – Розд.15.
- Маркс К. Капітал, т.1, розд. 17-20; т. III, част.І, розд. 1-6, 21-23; част.ІІ, відділ VI, розд. 37-40, 45// Маркс К., Енгельс Ф. – Твори, вид. 2-е, т.23; т.25.

- Основи економічної теорії: політекономічний аспект: Підручник. Відп. ред. Г.Н. Климко. 5-те вид., перер. і доп. – К.: Знання – Прес, 2004.
- Загальна економіка: Підручник. За ред. І.Ф. Радіонової. - 6-те вид., доп., перероб. і виправлене. – Кам’янець – Подільський: Аксіома, 2008. – Теми: 2.5, 3.2.
- Макконнелл К.Р., Брю С.Л. Экономикс: принципы, проблемы и политика: Пер. с 14-го англ. Изд. – М.: ИНФРА –М, 2004.- Гл. 2(С.25-28); гл. 21(С.455-458).
- Навчально – методичний комплекс з курсу: “Основи економічної теорії ”/ Уклад.: В.В.Радченко, І.О.Штундер та ін. К.: НПУ імені М.П. Драгоманова, 2008. – 86с.
- Гальчинський А.С. Єщенко П.С. Палкін Ю.І. Основи економічної теорії: Підручник. - К.:Вища шк., 1995. - 471 с. Тема 23, С. 331 - 347, Тема 24. С. 348 - 363.

Література до 1-го реферату

- Башнянин Г.І., Лазур П.Ю., Медведєв В.С., Ч.1; Ч.2: Загальна економічна теорія; Спеціальна економічна теорія. - К.: Ніка-Центр; Ельга, 2002. – 527 с.
- Мещеров В.А. Современные рентные отношения: теория, методология и практика хозяйствования. - М.: Экон. науки, 2006. - 312 с.
- Савчин О.Я. Земельна рента як економічна категорія: ретроспектива і сучасні погляди// Науковий вісник НЛТУ України. – 2010. – вип. 20.4. Економіка, планування і управління галузі. С. 257 - 261.

Література до 2-го реферату

- Михасюк І. Регулювання земельних відносин: монографія/ І. Михасюк, Б. Косович. – Львів: Вид-во ЛНУ ім. Івана Франка, 2002. – 264 с.
- Основи економічної теорії: Підручник/ А. А. Чухно, П. С. Єщенко, Г. Н. Климко та ін.; За ред. А. А. Чухна. — К.: Вища шк., 2001. — 606 с.

- Щетинін А. І. Політична економія. Підручник. – К.: Центр учбової літератури, 2011. – 480 с. Розділ 11.

Література до 3-го реферату

- Васильченко В. С., Гриненко А. М., Грішнова О. А., Керб Л. П. Управління трудовим потенціалом - Навч. посіб. — К.: КНЕУ, 2005. — 403 с. §4
- Мочерний С В., Довбенко М. В. Економічна теорія: Підручник. — К.: Видавничий центр "Академія", 2004. — 856 с. Розділ 3.4.
- Ніколенко Ю. В. Основи економічної теорії. Підручник. Київ. ЦНЛ . 2003. Глава 4.
- Демографічні чинники бідності (колективна монографія)/ За ред. Е.М. Лібанової. – К.: Інститут демографії та соціальних досліджень НАН України. –2009. – 184 с.

Основні поняття та категорії

Доход. Підприємницький доход. Заробітна плата. Професійні спілки та організації роботодавців на ринку праці. Колективні переговори. Соціально-трудове партнерство. Рента та її форми. Механізм утворення ренти. Ціна землі. Сукупний доход сім'ї

Питання для самоконтролю:

1. Які причини існування різних концептуальних підходів до проблеми формування доходів у ринковій економіці?
2. Які особливості ренти як форми доходу у ринковій економіці?
3. Що є спільного між такими формами доходів у ринковій економіці як прибуток, процент та рента?
4. Які джерела та економічний механізм формування сукупного доходу сім'ї?
5. З'ясуйте механізм перерозподілу доходів у ринковій (капіталістичній) економіці.
6. Що собою являють “кінцеві доходи” та які є їх види?
7. Охарактеризуйте середній сукупний дохід сім'ї в сучасній Україні.
8. В чому полягає сутність диференціальної ренти?

9. Які відмінності між диференціальною рентою I і диференціальною рентою II?
10. Що собою являє абсолютна земельна рента? Яка причина її виникнення?
11. Як пов'язуються між собою націоналізація землі і абсолютна земельна рента?
12. Дайте визначення ціни землі та розкрийте його економічний зміст.
13. Які форми (види) земельної ренти існують в Україні?
14. Як впливає аграрна реформа в Україні на рентні відносини?

Тест-1

Визначте положення концептуального підходу до проблеми формування доходів у ринковій (капіталістичній) економіці, засноване на теорії трудової вартості:

- а) доходи виникають у сфері обігу в результаті створення певної ринкової ситуації (зростання цін на продані товари, зростання ринкового попиту тощо;
- б) продукт створюється всіма факторами виробництва і кожний фактор є відповідним першоджерелом певного виду доходу;
- в) величина доходів залежить від ефективності використання факторів виробництва;
- г) первинним джерелом всіх доходів суб'єктів економічної діяльності є затрати робочої сили (праці) зайнятих у матеріальному виробництві;
- д) величина доходів визначається граничною продуктивністю факторів виробництва;
- є) формування доходів здійснюється відповідно участі того чи іншого фактора у виробництві.

Тест-2

До різновідів первинних доходів в ринковій економіці відносяться:

- а) рента;
- б) інвестиції;
- в) процент;
- г) заощадження;
- д) заробітна плата

- є) надходження від проданого металобрухту;
- ж) безплатне навчання у вузі, яке фінансується спонсором;
- з) безплатне навчання у вузі, яке фінансується державою;
- і) пенсії.

Тест-3

Економічна сутність земельної ренти виражає положення:

- а) платежі, які сплачує орендар за користування землею;
- б) ціна продажу земельної ділянки;
- в) ціна землі, будівель, дренажних систем та ін., які надані у користування орендареві;
- г) частина вартості додаткового продукту, створеного у сільськогосподарському виробництві (понад вартості робочої сили), яка привласнюється власником землі.

Тест-4

Що є джерелом диференціальної земельної ренти П?

- а) використання додаткового капіталу (покращення обробітку ґрунту, використання прогресивних систем вирощування культур тощо);
- б) диференціальний дохід, що виникає в результаті більш інтенсивного ведення виробництва на окремих ділянках;
- в) скорочення виробничих затрат на оплату праці;
- г) зниження цін на сільськогосподарську техніку.

Тест-5

Визначте положення, яке розкриває економічну суть ціни землі:

- а) капіталізована земельна рента;
- б) гранична корисність даної земельної ділянки;
- в) гранична корисність кращих ділянок;
- г) оцінка ділянки землі на основі земельного кадастру.

Тест-6

Рента – це:

- а) плата за використання будь-якого ресурсу;
- б) частина орендної плати;
- в) плата за використання ресурсів, пропозиція яких обмежена;
- г) правильні відповіді: б), в).

Тема 9. Національна економіка: результати і їх вимірювання

1. Національна економіка і система національних рахунків
2. Основні макроекономічні показники і методи їх розрахунку

Реферати

1. Співвідношення показників в системі національних рахунків
2. Нові макроекономічні показники

Література

- Базилевич В.Д., Базилевич К.С., Баластрик Л.О. Макроекономіка: Підручник/ За ред. .В.Д. Базилевича. – 3-те вид., випр.-К.: Знання,2004.-С.69-129.
- Економічна теорія: політична економія. Підручник/ За ред. С.І. Юрія. - К.: Кондор, 2009, розділ 16.
- Навчальний посібник «Основи економічної теорії», під. ред. Гречановської І.Г., І.В. Бедного.- Одеса, ОГАСА, 2010 г., С. 106-116.
- Основи економічної теорії: політекономічний аспект: Підручник/ Відп. ред. Г.Н. Климко. - К.: Знання - Прес, 2002. - С. 268-274.

Література до 1-го реферату

- Мочерній С.В. Економічна теорія. Допомога. - Київ. 2004г.
- Основи економічної теорії: Навчальний посібник/ Під. ред. І.Г. Гречановської, І.В. Бедного. - Одеса, ОДАБА, 2010, тема 10
- Попова В. Реалії і перспективи економічного зростання в Україні// Економіка України, 2005, № 6.

Література до 2-го реферату

- Базилевич В.Д., Базилевич К.С., Баластрик Л.О. Макроекономіка: Підручник/ За ред. В.Д. Базилевича. – К.: Знання, 2004. – Р.3
- Базилінська О.Я. Макроекономіка: Навч. Пос./ 2-ге видання, випр. - К.: Центр учбової літератури, 2009. - 442 с.
- Макроекономіка: Навч. Посіб., Гронтковська Г.Е., Косік А.Ф. - К.: Центр учбової літератури, 2010. - 672 с.

Основні поняття та категорії

Система національних рахунків. Валовий внутрішній продукт (ВВП). Валовий національний продукт (ВНП). Валовий національний дохід (ВНД). Первинні доходи. Методи розрахунку ВВП. Номінальний і реальний ВВП. Індекс людського розвитку. Індекс економічної свободи і рівень глобалізації. Чистий національний продукт (ЧНП). Національний дохід (НД). Особистий дохід (ЛД). Чистий економічний добробут. Валовий добавлений дохід і дохід, що розташовується.

Питання для самоконтролю:

1. Яке значення СНР має в макроекономічному аналізі ?
2. У чому суть та основні методологічні принципи СНР?
3. Назвіть основні показники СНР.
3. У чому відмінність між ВВП і ВНД, ВНД і ВНП?
4. У чому відмінність між ВНД і ЧНД?
5. Охарактеризуйте методи розрахунку ВВП.
6. У чому різниця між національним і особистим доходом.

Тест-1

Які продукти проводяться тільки за рахунок державного бюджету:

- а) продукти індивідуального споживання;
- б) квазісуспільні блага;
- в) суспільні блага;
- г) питання некоректне;
- д) попередні відповіді помилкові?

Тест-2

Який з перерахованих агрегатів не використовується при визначенні обсягу НД:

- а) прибуток корпорацій;
- б) державні трансфертні платежі;
- в) відсотки за кредит;
- г) рентний дохід.

Тест-3

Які державні витрати прямо розширюють місткість ринку:

- а) соціальні трансферти;
- б) витрати на закупівлі ресурсів;
- в) витрати на придбання продуктів;
- г) дві останні відповіді правильні.

Тест-4

Як розрахувати ВВП з ЧВП:

- а) додати до ЧВП амортизацію;
- б) відняти від ЧВП амортизацію;
- в) додати до ЧВП непрямі чисті податки;
- г) відняти від ЧВП чисті непрямі податки;
- д) відняти від ЧВП соціальні відрахування.

Тести-5

На скільки ЧНД відрізняється від ВНД:

- а) на розмір амортизації;
- б) на обсяг чистих доходів з-за кордону;
- в) на величину чистих трансфертів з-за кордону;
- г) на розмір чистих податків на продукти;
- д) на обсяг чистих податків на виробництво та імпорт.

Тести-6

В системі національних рахунків поняття «кінцева продукція» означає:

- а) вартість виготовленої продукції;
- б) вартість виготовленої продукції мінус вартість проміжної продукції;
- в) вартість товарів та послуг, які купують споживачі для кінцевого використання;
- г) усі попередні відповіді вірні.

Тести-7

Трансфертні платежі – це:

- а) виплати домашнім господарствам, не обумовлені додаванням з їх боку товарів та послуг;
- б) виплати окремим громадянам;

- в) виплати підприємцям;
- г) всі відповіді невірні.

Тема 10. Циклічні коливання і кризи в економіці

1. Поняття, зміст та принципи циклічності як форми руху ринкової економіки.
2. Види циклів.
3. Антициклічна політика держави.
4. Ефект Фішера. Крива Філіпа та сьогодення. Теорія стагфляції
5. Антиінфляційні заходи держави.

Реферати

1. Циклічний характер розвитку ринкової економіки.
2. Причини та особливості української кризи
3. Еволюція уявлень про економічний цикл та теорії циклів.
4. Заходи держави щодо регулювання економічного циклу та пом'якшення нестабільності.

Література

- Економічна теорія: Політекономія: Підручник/ За ред. В.Д. Базилевича. – 6-те вид., перероб. і доп. – К.: Знання – Прес, 2007. – Гл.16 (1-4), гл. 6 (6).
- Єщенко П.С., Палкін Ю.І. Сучасна економіка: Навч. посіб. – К.: Вища шк., 2005. – Розд.17.
- Загальна економіка: Підручник: За ред. І.Ф. Радіонової. – 6-те вид., доп., перероб. і виправлене. – Кам'янець – Подільський: Аксіома, 2008. – Розд. IV (4.1, 4.4, 4.5).
- Кучерявенко І.А. Макроекономіка: Практикум: Навчальний посібник.-К.: Вікар, 2003.-239 с., Тема 3, С.37-52.
- Калініченко О.В., Плотник О.Д. Макроекономіка. Практикум.: Навчальний посібник - К.: Центр учбової літератури, 2010. - 656 с. Розділ 7., С. 231-261.

- Башнянин Г.І., Томашик Л.С., Серета А.Р. Макроекономічна теорія: Навчальний посібник. - Львів: «Новий світ-2000», 2005.- 552 с., Тема 7, с.101-130, Тема 8, с.148-182, Тема 9. С.183-205.
- Костюк В.С., Андрущенко А.М., Борейко І.П. Економічна теорія.:Навчальний посібник.- К.: Центр учбової літератури, 2009.-282 с. Тема 9. С.100-104.
- Косік А.Ф., Гронтковська Г.Е. Макроекономіка: Навчальний посібник. - К. : Центр учбової літератури, 2010. - 672 с. Частина ІV. Розділ 11. С. 263-290, Розділ 18., С.462-495.

Література до 1-го реферату

- Акаев Аскар. Экономические циклы и государство// Экономические стратегии. – 2010. – № 1-2. – с.26-33.
- Гальчинський А.С. Основи кейнсіанської моделі регулювання економічного циклу. Питання теорії// Вісник Національного банку України. – 2009. - №1. – с.3-8.
- Клинов А.Г. Экономическая конъюнктура: факторы и механизмы формирования: Учебное пособие – М.: Экономика, 2005, - 278с.

Література до 2-го реферату

- Шелегеда Б.Г., Корнев М.М. Современные тенденции циклического развития экономики в кризисных условиях// Научные труды ДонНТУ. Серия: экономическая. - 2011. - № 39-1.- С.184-191
- Маневич В. Экономический кризис: свет в конце туннеля?// Экономика Украины. – 2010. – № 4. – С. 47-55.
- Никитенко П., Ноосферный подход к формированию антикризисной модели жизнедеятельности Беларуси, России и Украины// Экономика Украины. – 2010. – № 3. – С. 21-26.
- Чухно А., Современный финансово-экономический кризис: природа, пути и методы его преодоления// Экономика Украины. – 2010 г. – № 1. – С. 4-19.

- Гриценко А. Глобальный кризис как форма современной финансово-экономической динамики// Экономика Украины. – 2010. – № 4. – С. 37-46.

Література до 3-го реферату

- Проскуріна М.О. Еволюція проблем циклічності у світовій економічній теорії// Соціально-економічний розвиток України на початку ХХІ століття: матеріали наукової конференції студентів КНЕУ . – К.: КНЕУ, 2008, - 488с.
- Гальчинський А.С. Кризи і цикли світового розвитку. – К.: АДЕФ-Україна, 2009, - 391с.
- Грабовський С. Глобальна криза і цикли її розвитку// Філософська думка. – 2010 № 2. – с.88-96.
- Иванов В.В. Волны Кондратьева и история человечества// Общественные науки и современность. – 2010. - № 2. – с.5-13.

Література до 4-го реферату

- Іванюта С.М. Антикризове управління. – К.: Центр учбової літератури, 2007, - 288с.
- Мочерний С. В. Економічна теорія: навч. посіб./ С. В. Мочерний. — 4-те вид., стереотип. — К.: ВЦ «Академія», 2009. — 640 с. Тема 4.4., 4.6
- Дідківська Л.І., Головка Л.С. Державне регулювання економіки. Київ: "Знання-Прес", 2000, 209 с.

Основні поняття та категорії

Економічні коливання. Нециклічні економічні коливання. Циклічні економічні коливання. Економічний цикл. Криза. Економічний «бум». Депресія. Пожвавлення. Піднесення. Короткі цикли. Середні цикли. Довгі хвилі. Антиінфляційна політика держави.

Питання для самоконтролю:

1. Що означає циклічність розвитку економіки?
2. Що таке економічний цикл, які його види та фази?
3. В чому заключається різниця між причинами малих, середніх та довгих циклів?

4. Поясніть сутність понять «рецесія», «депресія», «економічний цикл».
5. У чому полягає сутність теорії «довгих хвиль»? Хто її автор?
6. Назвіть характерні риси економічної кризи.
7. Розкрийте причини, зміст і наслідки економічних криз?
8. Які характерні риси та особливості кризи надвиробництва і дефіцитної економіки?
9. З якою метою здійснюється антиінфляційна політика? Які її основні заходи?
10. Антициклічна державна політика, її сутність.

Тест-1

Що є причиною циклічного розвитку ринкової економіки?

- а) затухання ділової активності підприємств в результаті зниження купівельної спроможності населення;
- б) порушення відповідності між виробництвом і споживанням у процесі капіталістичного нагромадження;
- в) стихійне запровадження досягнень науково-технічного прогресу;
- г) війни, революції, природні катаклізми.

Тест-2

В чому заключається основна ознака економічної кризи?

- а) зростання безробіття та зниження реальної заробітної плати;
- б) скорочення абсолютних розмірів виробництва;
- в) знищення темпів економічного зростання;
- г) застій в економіці.

Тест-3

Що є матеріальною основою періодичності економічних криз?

- а) науково-технічний прогрес;
- б) періодичне оновлення основного капіталу;
- в) структурні зміни у національній економіці;
- г) зміни у сукупному платіжному попиті.

Тест-4

Що є причиною циклічності економічного розвитку:

- а) коливання ділової активності;
- б) внутрішні протиріччя капіталізму;
- в) колізії грошового обігу;
- г) у циклічності немає об'єктивних причин, оскільки кризи породжуються випадковими обставинами.

Тест-5

На якій фазі циклу найімовірніше падіння цін:

- а) на фазі піднесення;
- б) на фазі кризи перевиробництва;
- в) на фазі застою (депресії);
- г) на фазі пожвавлення.

Тест-6

Антиінфляційні програми урядів країн, які стикалися з гіперінфляцією, у першу чергу були спрямовані на:

- а) приборкання інфляційних очікувань
- б) встановлення фіксованого обмінного курсу валюти
- в) заморожування цін і заробітної плати
- г) індексацію всіх номінальних змінних

Тест-7

У чому полягає матеріальна основа циклу:

- а) у масовій заміні активної частини основного капіталу;
- б) у протиріччях ринкової економіки;
- в) у помилках державного регулювання;
- г) у природних катаклізмах;
- д) у політичних кризах.

Тема 11. Ринок праці та безробіття

1. Ринок праці. Сутність відносин найму робочої сили
2. Базова (конкурентна) модель ринку праці.
3. Асиметрія на ринку праці.
4. Безробіття та способи боротьби з нею.

Реферати

1. Досвід регулювання безробіття в зарубіжних країнах.
2. Соціальне страхування безробітних: проблеми та перспективи.

Література

- Богиня Д. Основи економіки праці: Навч. посібник/ Дем'ян Богиня, Олена Грішнова,. - 2-е вид., стереотип.. - К.: Знання-Прес, 2001. - 312 с.
- Бараник З. П. Статистика ринку праці: Навч. посібник — К.: КНЕУ, 2005.
- Брич В. Я. Трансформація ринку праці та проблеми підвищення життєвого рівня населення: методологія, практика, шляхи вирішення. — Тернопіль: Економічна думка, 2003.
- Васильченко В. С. Державне регулювання зайнятості: навч. посібник. —К.: КНЕУ, 2003.
- Грішнова О.А. Економіка праці та соціально-трудова відносини : підручник / О.А. Грішнова. – К. : Знання, 2004. – 535 с.
- Дяків О. П. Формування механізмів регулювання зайнятості населення// Україна: аспекти праці. – 1998. – № 5.–С. 20-23.
- Завіновська Г. Т. Економіка праці: Навч. посібник. — К.: КНЕУ, 2003. — 300 с.Розділ 1.
- Єсінова Н. Економіка праці та соціально-трудова відносини: Навчальний посібник/ Ніна Єсінова,. - К.: Кондор, 2004. - 429 с.
- Калина А. Економіка праці: Навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів/ Алла Калина,; МАУП. - Київ, 2004. - 268 с.

- Економіка праці та соціально-трудові відносини: Навч.-метод. Посібник / За заг. ред. проф. Качана Є. П. – Тернопіль: ТДЕУ, 2006. – 373 с.
- Калініченко О.В., Плотник О.Д. Макроекономіка. Практикум.: Навчальний посібник- К.: Центр учбової літератури, 2010.-656 с. Розділ 3., С.77-113.
- Кучерявенко І.А. Макроекономіка: Практикум: Навчальний посібник.-К.: Вікар, 2003.-239 с., Тема 11, С.159-174.
- Косік А.Ф., Гронтковська Г.Е. Мікроекономіка: Навчальний посібник.-К. : Центр навчальної літератури, 2004.- 416 с. Частина V. Розділ 15. С.293-315.
- Косік А.Ф., Гронтковська Г.Е. Макроекономіка: Навчальний посібник.-К. : Центр учбової літератури, 2010.- 672 с. Частина IV. Розділ 12. С.291-322.
- Мельникова В.І., Клімова Н.І. Макроекономіка. :Навчальний посібник. -К.:ВД «Професіонал», 2004.-394 с.Розділ 2. Тема 7., С.174-193.
- Економічна теорія. Політекономія. Навчальний посібник. За загальною редакцією: Семененка В.М. та Коваленка Д.І. 2-ге видання, доповнене та перероблене.-К.:Центр учбової літератури, 2011-428 с. Тема 13., С. 275-286.

Література до 1-го реферату

- Кудінова А. Аналіз продуктивності праці/ Алевтина Кудінова, Денис Верба// Справочник економіста: Искусство управління фінансами. - 2009. - № 6. - С. 79-88.
- Мочерний С. В. Економічна теорія: навч. посіб./С. В. Мочерний. — 4-те вид., стереотип. — К. : ВЦ «Академія», 2009. — 640 с.
- Економічна теорія Посібник вищої школи (Воробйов Є. М., Гриценко А. А., Лісовицький В. М., Соболев В. М.)/ Під загальною редакцією Воробйова Є. М.- Харків-Київ, 2003.- 704 с.
- Пасека, А. Продуктивність праці на сучасному етапі: методика вимірювання та комплексна оцінка// Україна: аспекти праці. - 2009. - № 5. - С. 45-50.

Література до 2-го реферату

- Забуга Н. Регулювання зайнятості населення: теорія і зарубіжний досвід.// Економіка. Проблеми економічного становлення. – 2009. - № 5. – С. 76-82.
- Махсма М. Світові тенденції трансформації зайнятості населення в умовах глобалізації економіки// Україна: аспекти праці.- 2007.- № 4. - С. 10-15.
- Рябоволик Т. Генезис трансформації змісту категорії зайнятості в умовах розвитку сучасних ринкових відносин// Наукові праці КНТУ. Економічні науки. – К: 2010. - Вип. 17.

Література до 3-го реферату

- Про Рекомендації парламентських слухань “Соціальне страхування та соціальне забезпечення в Україні: сучасний стан, проблеми та перспективи розвитку”: Постанова... 21 черв. 2005 р. № 2679-IV// Голос України. – 2005. – 19 лип. – С. 3.
- Бігдаш В. Д. Стан та напрямки розвитку соціального страхування в Україні/ В. Д. Бігдаш// Наук. зап. – Острог, 2005. – Вип. 7. – Ч. 2. – С. 8–15.
- Бондар Н. О. Соціальне страхування в Україні: труднощі існування в трансформаційній економіці/ Н. О. Бондар, Ю. Ю. Діденко// Економіка. Фінанси. Право. – 2006. – № 1. – С. 12–15.
- Васечко Л. І. Система соціального страхування в зарубіжних країнах: корисний досвід для України/ Л. І. Васечко// Вісник. – К., 2003. – № 3. – С. 37–43.
- Куземська С. Загальнообов’язкове державне соціальне страхування як організаційно-правова форма соціального забезпечення// Вісник. – Львів, 2004. – Вип. 39. – С. 367–371.
- Павленко Ю. Світовий досвід функціонування систем соціального страхування. Уроки для України. Соціальне страхування як елемент системи соціального захисту/ Ю. Павленко// Україна: аспекти праці. – 2002. – № 6. – С. 30–36.
- Приходько С. Г. Деякі питання вдосконалення системи загальнообов’язкового державного соціального страхування

- громадян в Україні// Правове регулювання економіки. – К., 2001. – Вип. 2. – С. 174–186.
- Про стан і перспективи загальнообов'язкового державного соціального страхування та напрямки його реформування: [Дослідження ходу проведення круглого столу на тему реформування соціального страхування. Знайомство з проблемними сторонами даного страхування]// Профспілкові вісті. – 2007. – 2 лют. (№ 3). – С. 10.
 - Соколовський Д. Б. Інституційний погляд на створення системи соціального страхування в Україні/ Д. Б. Соколовський// Социально-экономические аспекты промышленной политики. – Донецк, 2003. – Т. 4. – Ч. 2. – С. 321–327.10
 - Щербіна В. К. Розвиток системи державного соціального страхування в Україні/ В. К. Щербіна // Економіка. – Х., 2005. – Вип. 5. – С. 105–107.

Основні поняття та категорії

Робоча сила. Праця. Закон вартості робочої сили. Ціна праці. Безробіття. Рівень безробіття. Форми безробіття. Види безробіття.

Питання для самоконтролю:

1. Дайте визначення ринку праці.
2. Охарактеризуйте основних суб'єктів ринку праці.
3. Поясніть особливості об'єкта купівлі-продажу на ринку праці.
4. Як формується попит на працю?
5. Що впливає на пропозицію праці?
6. Поясніть базову (конкурентну) модель функціонування ринку праці.
7. Що означає асиметрія на ринку праці?
8. Як впливає на ринок праці діяльність профспілок та організацій роботодавців?
9. Що таке монополія і білатеральна монополія на ринку праці?
10. Які види зайнятості населення ви знаєте?

11. Які види безробіття мають постійний характер для ринкової економіки?
12. Що є причиною безробіття (згідно поглядів класичної школи політичної економії, марксистської економічної теорії, кейнсіанських поглядів, прихильників структурного пояснення безробіття)?

Тест-1

Якщо людина втратила роботу в зв'язку зі зменшенням попиту на її професію, виникає безробіття:

- а) структурне;
- б) фрикційне;
- в) природне;
- г) циклічне.

Тест-2

Якщо людина звільнилася з роботи за власним бажанням, то виникає безробіття:

- д) структурне;
- е) фрикційне;
- ж) природне;
- з) циклічне.

Тест-3

Якщо людина втратила роботу через спад в економіці, то виникає безробіття:

- а) структурне;
- б) фрикційне;
- в) природне;
- г) циклічне.

Тест-4

Інновації призвели до скорочення робітників, зайнятих ручною працею. Безробіття, яке виникло внаслідок цього, відноситься до:

- а) структурного;
- б) фрикційного;
- в) фактичного;
- г) циклічного.

Тест-5

Робоча сила, або економічно активне населення, складається:

- а) з двох груп населення - зайнятих і безробітних
- б) з трьох груп - зайнятих, безробітних і незайнятих
- в) тільки з зайнятих
- г) з зайнятих за мінусом безробітних

Тест-6

Рівень безробіття визначається як:

- а) відношення числа безробітних до чисельності працездатного населення
- б) відношення числа безробітних до чисельності робочої сили
- в) відношення числа безробітних до числа зайнятих
- г) відношення числа зайнятих до чисельності робочої сили

Тест-7

Люди, які втратили надію знайти роботу і припинили її пошуки, хоча й мають бажання працювати:

- а) не входять до складу робочої сили
- б) враховуються у складі структурних безробітних
- в) враховуються у складі фрикційних безробітних
- г) отримують допомогу у відповідності з законом про мінімальну заробітну плату

Тема 12. Фінансова система. Кредит та банківська система.

1. Необхідність, зміст, структура та функції фінансів.
2. Кредит, основні види і форми.
3. Банки: їх види і функції.

Реферати

1. Національний банк України
2. Небанківські фінансові інститути.

Література

- Івашковський С.Н. Макроекономіка. Підручник. М.: -Дело:, 2000.
- Лаврушин В.Н. «Гроші і кредит» - Москва, 2003.
- Мочерній С.В. Економічна теорія. Навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів. – К.: Видавничий центр «Академія», 2005.-С.393-406.
- Покропивний С.Ф., Кольт В.М. Підприємництво: стратегія, організація, ефективність: Навчальний посібник. – К. КНЕУ, 2000.
- Экономическая теория: политэкономия: Учебник/ Под. ред. В.Д. Базилевича. - М.:Рыбари; К.: Знання, 2009, глава 17. - С.573-585, глава 18.

Література до 1-го реферату

- Адамик Б.П. Національний банк і грошово-кредитна політика: Навч. Посібник. – Тернопіль: Карт-бланш, 2002. – 278 с.
- Вовчак О. Д. Банківська справа в Україні: стан, проблеми та перспективи розвитку// Фінанси України. - 2003. - № 10. - С. 118 – 125.
- Гетманцев Д. О., Шукліна Н. Г. Банківське право України: Навчальний посібник, Київ: Центр учбової літератури, 2007.
- Любунь О.С. Національний банк України: основні функції, грошово-кредитна політика, регулювання банківської діяльності: навч. посібник/ О.С . Любунь, І.В. Іванець, Б.П. Адамик/ за ред. О .С. Любуна. – 2-ге вид. [перероб . і доп .]. – К.: Університет економіки та права "Крок ", 2005. – 512 с .
- Навчальний посібник «Основи економічної теорії», під. ред. Гречановської І.Г., І.В. Бєдного.-Одеса, ОГАСА, 2010 г., С.164-167.
- Лаврушин в.Н., «Гроші і кредит».- Москва, 2003, С.201-204

Література до 2-го реферату

- Алексєєв І. В., Колісник, М. К. Гроші та кредит: Навч. Посібник.– К.: Знання, 2009. – 253 с.
- Івасів, Б. С. Гроші та кредит: Підручник .- Вид. 3-тє, змін. й доп. – Тернопіль: Карт-бланш, К.: Кондор, 2008. – 528 с.

- Михайловська І. М., Ларіонова К. Л. Гроші та кредит: Навч. посібник. – Львів: Новий світ - 2000, 2010. – 432 с.
- Гроші та кредит. За заг. ред. М. І. Савлука. Підручник.;– 3-тє вид., перероб. і доп. – К.: КНЕУ, 2002. – 598 с.

Основні поняття та категорії

Фінанси. Фінансова система. Функції фінансів. Державний бюджет. Дефіцит державного бюджету. Профіцит державного бюджету. Збалансований бюджет. Державний борг. Позичковий капітал. Кредит: комерційний, банківський, іпотечний, лізинговий, державний, міжнародний, «стейд-бай». Кредитна система. Центральний банк Комерційні банки. Спеціалізовані фінансово-кредитні інститути. Небанківські фінансові інститути. Страхові компанії. Пенсійні фонди.

Питання для самоконтролю:

1. Дайте визначення категорії «фінанси» і розкрийте об'єктивну необхідність їхнього виникнення.
2. Охарактерізуйте спільні та відмінні риси категорій «фінанси» і «гроші».
3. Розкрийте основні структурні елементи фінансів.
4. Дайте визначення державного бюджету і розкрийте його функції?
5. Чим зумовлена об'єктивна необхідність виникнення кредиту?
6. Чим відрізняється банківський кредит від комерційного?
7. Що таке кредитна система?
8. Які функції здійснює центральний банк?
9. Поясніть функціональне призначення комерційних банків.
10. Яке функціональне призначення спеціалізованих банків?

Тест-1

Знайдіть правильну відповідь.

Рішення під час виділення засобів з резервного фонду державного бюджету України ухвалюється:

- а) Верховною Радою України;
- б) Кабінетом Міністрів України;

- в) Міністерством фінансів України;
- г) Національним банком України.

Тест-2

Знайдіть правильну відповідь.

Розмір резервного фонду Державного бюджету України:

- а) не може бути менше одного відсотка об'єму доходів загального фонду бюджету;
- б) не може бути більше двох відсотків розміру бюджету на відповідний рік;
- в) не може бути більше одного відсотка об'єму витрат загального фонду бюджету;
- г) не може бути менше двох відсотків загального фонду бюджету.

Тест-3

Знайдіть помилку.

Бюджетний період може бути змінене в разі:

- а) неприйняття Верховною Радою України закону про Державний бюджет України до 1 січня;
- б) оголошення надзвичайного полягання в Україні;
- в) введення військового стану;
- г) необхідність усунення техногенних катастроф.

Тест-4

Знайдіть правильну відповідь.

Проект закону про Державний бюджет України представляє на пленарному засіданні Верховної Ради України:

- а) міністр фінансів України;
- б) прем'єр-міністр України;
- в) голова комітету Верховної Ради України по питаннях бюджету;
- г) президент України.

Тест-5

Крива Лаффера описує співвідношення між:

- а) дефіцитом бюджету і безробіттям;
- б) рівнем цін і податковими надходженнями до держбюджету;
- в) податковими ставками і доходами держави від податкових

надходжень;
г) податковими ставками і інфляцією.

Тест-6

Якщо держава передбачає підвищити рівень реального ВВП, то вона:

- а) зменшить трансфертні платежі;
- в) знизить рівень бюджетного дефіциту;
- б) знизить державні закупівлі товарів;
- г) знизить податки.

Тема 13. Податки і податкова система

1. Податки: їх сутність, функції та структура.
2. Види податків.

Реферати

1. Організація податкової служби і її роботи
2. Податкова політика і податкова система держави

Література

- Податковий Кодекс України.
- Закон України від 3 квітня 1997 р, «Про податок на додану вартість»// Законі України. - К., 1997.-Т. 12.-С. 119-137.
- Азаров М.Я., Кольга В.Д., Оніщенко В.А. Все про податки: Довідник. - К. Експерт - Поо, 2000. -192с.
- Білик М.Д., Золотько І.А. Податкова система України. Метод. Допомога. - К.: КНЕУ, 2000, -192с.
- Соколовська А.М. Податкова система України: теорія і практика становлення. До: НДФІ, 2001, -372с.
- Экономическая теория: политэкономия: Учебник/ Под. ред. В.Д. Базилевича. - М.: Рыбари; К.: Знання, 2009, глава 17. С.585-594.

Література до 1-го реферату

- Василік О.Д. Податкова система України: Навчальний посібник.- К. Ват «Полиграфкніга». – 2004 - 478с.
- Давгальок В.І., Ярмоленко Ю.Ю. Податкова система: Навчальний посібник - К.: Центр учбової літератури, 2007.- 360с.
- Літвіненко Я.В. Податкова система: Навчальний посібник - К.: МАУП, 2003, - 468с.

Література до 2-го реферату

- Литвиненко Я.В. Податкова політика: Нав. Посібник. - К.: МАУП, 2003.-224 с.:іл.. - Бібліогр.: с.219
- Фінанси. Підручник. За ред. Юрія С. І., Федосова В. М.. — К.: Знання, 2008. — 611 с.
- Касьяненко М.М., Яцюк О.В., Цимбал П.В., Власова Г.П., Кузьменко О.О. Управління органами державної податкової служби України: Навчальний посібник для студентів (курсантів, слухачів) вищих навчальних закладів. - Ірпінь НУДПС: 2010. - 367с.

Основні поняття та категорії

Види податків. Податкова система. Податкова політика. Податок на додану вартість. Акцизний збір. Мито. Податок на прибуток підприємства. Податок з доходів фізичних осіб. Плата за ресурси і послуги.

Питання для самоконтролю:

1. Дайте визначення податків і розкрийте їхні функції.
2. Що таке податкова система?
3. Назвіть основні види загальнодержавних податків і зборів.
4. Назвіть основні види місцевих податків і зборів.
5. Що таке податкова квота?
6. Що являється об'єктом оподаткування на прибуток?
7. Які податкові пільги ви знаєте? Розкрийте їхній зміст.
- 8.Що являється об'єктом оподаткування акцизним збором?

Тест-1

Знайдіть помилку:

до загальнодержавних податків належать:

- а) податок на землю;
- б) податок на рекламу;
- в) податок на промисел;
- г) податок для власників транспортних засобів.

Тест-2

Знайдіть правильну відповідь:

до місцевих податків належать:

- а) комунальний податок;
- б) податок на промисел;
- в) податок з власників транспортних засобів;
- г) збір за право використання місцевої символіки.

Тест-3

Знайдіть помилку:

податковими агентами є:

- а) суб'єкти підприємницької діяльності;
- б) суб'єкти підприємницької діяльності, створені у формі підприємств з іноземними інвестиціями;
- в) філії підприємств з іноземними інвестиціями;
- г) уповноважений державний орган, який здійснює продаж підакцизних товарів, вилучених з валютного звернення або конфіскованих.

Тест-4

Знайдіть помилку:

до принципів фінансування державних витрат належать:

- а) плановість;
- б) безповоротність і безоплатність;
- в) незалежність;
- г) принципи цільового використання.

Тест-5

Ставка податку на прибуток:

- а) 30%;
- б) 25%;
- в) 75%;

Тест -6.

Непрямим податком є ...

- а) податок на прибуток;
- б) прибутковий податок;
- в) податок на майно;
- г) мито;
- д) правильної відповіді немає.

Тест-7

Назвіть елемент оподаткування, що має найбільше значення в реалізації регулюючої функції податків.

- а) Величина ставок податків.
- б) Об'єкт оподаткування.
- в) Джерело сплати податків.
- г) Пільги при оподаткуванні.

Тема 14. Державне регулювання економіки

1. Необхідність і суть державного регулювання.
2. Основні функції держави.
3. Засоби державного регулювання.
4. Форми державного регулювання.

Реферати

1. Еволюція теоретичних поглядів про роль держави в економіці.
2. Формування системи державного регулювання економіки України.

Література

- Галіца І. Державне регулювання в умовах ринкових відносин. //Економіка України, 2002 №6,
- Коноводченко Л.Я., Кушнарева Б Л., Лаюк Н.С. Загальна економічна теорія. Одеса, 1998, С.69-90.
- Кредісов В. Государство і ринок: необхідність взаємодії в перехідній економіці.// Економіка України, 2002 №2.
- Мочерный С..В., Симоненко В.К., Секретарюк В.В., Устенко А.А. Основы экономической теории. Київ: «Знання», 2000, тема 19 §1.
- Новіцкий В. Інституціоналізм в діалектиці сучасного економічного розвитку.// Економіка України, 2005 №7.
- Экономическая теория: политэкономия: Учебник/ Под. ред. В.Д. Базилевича. - М.: Рыбари; К.: Знання, 2009, глава 19.

Література до 1-го реферату

- Мочерный С.В. Економічна теорія. Допомога. - Київ. 2004г.
- Основы економічної теорії: Навчальний посібник/ Під. ред. І.Г. Гречановської, І.В. Бедного. - Одеса, ОДАБА, тема 10.
- Попова В. Реалії і перспективи економічного зростання в Україні// Економіка України, 2005 № 6.

Література до 2-го реферату

- Экономическая теория: Політекономія: Підручник/ За ред. В.Д. Базилевича. - 4-те вид., стер. - К.: Знання-Прес, 2005, глава 19, С.459 -461.
- Мочерный С.В. Економічна теорія. Навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів. – К.: Видавничий центр «Академія», 2005 - С.424-427.
- Башнянин Г.І., Лазур П.Ю., Медведєв В.С., Ч.1; Ч.2: Загальна економічна теорія; Спеціальна економічна теорія. - К.: Ніка-Центр; Ельга, 2002. – 527 с.

Основні поняття та категорії

Стихійне ринкове регулювання. Корпоративне регулювання. Державне регулювання економіки (держрегулювання). Наднаціональне держрегулювання. Засоби, інструменти

держрегулювання. Бюджетно-податкова політика. Монетарна грошово-кредитна політика. Амортизаційна політика. Соціальна політика. Зовнішньоекономічне регулювання. Державний сектор. Межі державного управління економікою. Форми держрегулювання. Кейнсіанська політика. Довгострокове регулювання. Середньострокові програми. Цільові програми.

Питання для самоконтролю:

1. Чим пояснюється необхідність державного втручання в економіку?
2. Чи відмінняє державне регулювання дію ринкового механізму?
3. Які функції виконує держава в ринковій економіці?
4. Розкрийте суть держрегулювання.
5. Приведіть приклади адміністративних методів держрегулювання.
6. Чим відрізняються економічні засоби держрегулювання від адміністративних і правових?
7. У чому виявляється регулююча спрямованість бюджетної політики?
8. Дайте характеристику грошово-кредитного регулювання економіки.
9. Яку роль в держрегулюванні грає державний сектор?
10. Назвіть форми держрегулювання економіки.
11. У чому суть кейнсіанської політики?
12. Як здійснюється державне економічне програмування?

Тест-1

Що з перерахованого не відноситься до факторів, що обумовлюють існування «провалів» держави:

- а) обмеженість інформації;
- б) неможливість держави передбачати наслідки своїх дій;
- в) недосконалість політичного процесу;
- г) недосконалість конкуренції.

Тест-2

Необхідність державної регуляції ринкового механізму зумовлена тим, що він:

- а) дає підприємству максимальну волю підприємницької діяльності;
- б) не забезпечує виробництва соціально необхідних товарів за низькими цінами;
- в) стимулює розвиток малого бізнесу.

Тест-3

Визначення законом вимог до діяльності підприємств, обов'язкові для виконання всіма підприємствами, реалізуються через такі форми:

- а) централізованого управління підприємством;
- б) прямого державного регулювання діяльності підприємства;
- в) непрямого державного регулювання діяльності підприємства.

Тест-4

Яка з перерахованих форм державної регуляції не належить до форм прямого впливу?

- а) стимулювання розвитку малих підприємств шляхом надання пільг під час оподаткування, отримання державних кредитів, створення фондів сприяння розвитку малих підприємств;
- б) антимонопольний контроль за діяльністю підприємств;
- в) державний контроль за якістю продукції;
- г) державна регуляція правил продажу окремих видів товарів, умов і термінів збереження і реалізації, маркіровки, обміну і інше.

Тест-5

До форм непрямого державного регулювання діяльності підприємств належить:

- а) забезпечення реального рівноправ'я під час найму на роботу і оплати праці незалежно від підлоги, релігії, місцепроживання;
- б) регламентація порядку і валюти розрахунків із споживачами (без електронно-касового апарату і з ним, за національну або іноземну валюту, без декларування джерел доходу або з ним);
- в) регуляція експортно-імпортних і бартерних операцій підприємств;
- г) антимонопольний контроль за діяльністю підприємств.

Тест-6

Тип державного регулювання економіки, що передбачає значний вплив держави на соціально – економічний розвиток країни це:

а) економічний лібералізм;	в) меценатство;
б) економічний дирижи́зм;	г) патріотизм.

Тест-7

Недоліки (провали) держави – це:

- А) політика уряду, що приводить до неефективного використання ресурсів;
- Б) використання прямих методів регулювання економіки;
- В) розподіл галузей влади на законодавчу, виконавчу, судову;
- Г) необхідність здійснювати податкові платежі.

Тема 15. Світове господарство: сутність і етапи розвитку

1. Світове господарство: суть, об'єктивність формування і етапи розвитку.
2. Структура сучасного світового господарства.
3. Закономірності функціонування світового господарства.

Реферати

1. Проблеми інтеграції економіки України в світове господарство.
2. Світова торгова організація.

Література

- Борисов Е.Ф. Економічна теорія: Підручник. - М.: Юрист, 1999р. гл. 20.
- Економічна теорія: політична економія. Підручник/ За ред. С.І. Юрія. - К.: Кондор, 2009, розділ 20.
- Клочко В. Глобалізація і її вплив на країни з перехідною економікою// Економіка України, 2001 № 10.

- Экономическая теория: политэкономия: Учебник/ Под.ред.В.Д. Базилевича. - М.: Рыбари; К.: Знання, 2009, глава 21, п.21.1.

Література до 1 реферату

- Башнянін Г.І., Лазур П. Ю., Медведєв в.С. Політична економія. - Київ, 2000, тема 21.
- Бендерский Е. Реалии мирохозяйственных процессов и место в них Украины// Экономика Украины, 2000 № 1.
- Буткін В. Проблеми і перспективи співпраці між Європейським Союзом і Україною.// Економіка України, 2000, № 9.
- Кваша С., Патица Н. Напряг і проблеми інтеграції України в світовий економічний простір.// Економіка України, 2001, № 9.
- Старостіна А., Каніщенко Е. Суперечливі шляхи економічної глобалізації. // Економіка України, 2008 № 5.

Література до 2-го реферату

- Управління зовнішньоекономічною діяльністю: Навч. посібник: 2-ге вид., випр. і доп./ За заг. ред. А. І. Кредісова. - К.: ВІРА - Р, 2002. - 552 с.
- Башнянін Г.І., Лазур П.Ю., Медведєв В.С., Ч.1; Ч.2: Загальна економічна теорія; Спеціальна економічна теорія. - К.: Ніка - Центр; Ельга, 2002. – 527 с.
- Політична економія: Підручник/ В. Г. Федоренко, О. М. Діденко, М.М. Руженський, О.Ф. Іткін О.Ф. – К.: Алерта, 2008; - 487 с.

Основні поняття та категорії

Світове господарство. Інтернаціоналізація прозводства і капіталу. Глобалізація господарського життя. Європейський союз. Северо-американське угода про вільну торгівлю (НАФТА). Асооциация країн Південно-східної Азії (АСЕАН). Азіатське-тихоокеанське економічне співтовариство (АТЕС)

Питання для самоконтролю:

1. У чому полягає суть світового господарства і в чому полягає об'єктивність його формування

2. У чому ви бачите зв'язок між розподілом праці і виникненням світового господарства?
3. Охарактеризуйте поняття «глобалізація» і її основні характеристики
4. У чому виявляється нова структура і форма організації світової економіки?
5. Яка роль і місце країн, які розвиваються в сучасному світовому господарстві?
6. Що таке «Європа двох швидкостей»?
7. Визначьте відношення України до Європейського Союзу.

Тест-1

Об'єктивно усвідомлений і направлений процес зближення, зрощення і взаємодії національно господарських систем окремих країн, що містить потенціал саморегулювання, це:

- а) мета інтеграції;
- б) міжнародна економічна інтеграція;
- в) митний союз;
- г) спільний ринок.

Тест-2

Об'єднання пов'язане з формуванням єдиної валютної фінансової системи в повному об'ємі і введенням єдиної валютної системи, яка пов'язана з виконанням всіх функцій грошей, це:

- а) валютний союз
- б) економічний союз
- в) соціальний союз
- г) митний союз

Тест-3

Що є процесом взаємодії національно господарських систем окремих країн, що містить потенціал саморегулювання і саморозвиток - це:

- а) національна інтеграція
- б) політична інтеграція
- в) міжнародна економічна інтеграція
- г) інтеграція окремих країн

Тест-4

Міжнародна економічна інтеграція це:

- а) економічний союз який виникає у зв'язку з об'єктивною потребою
- б) об'єктивно усвідомлений і направлений процес зближення, зрощення і взаємодії господарств
- в) об'єднана система з самостійних одиниць або об'єднань на рівні частини

Тест-5

До факторів спеціалізації окремих країн у межах світової економіки не відносяться:

- а) географічне місцезнаходження;
- б) природно - кліматичні умови;
- в) ресурсні можливості;
- г) правильна відповідь не названа.

Тест-6

Міжнародні економічні відносини сприяють поділу країн світу на:

- а) взаємозалежні;
- б) незалежні;
- в) не впливають на взаємозалежність країн;
- г) на країни з різним менталітетом народу.

Тема 16. Міжнародні економічні відносини

1. Основні форми міжнародних економічних відносин.
2. Міжнародна економічна інтеграція.
3. Місце України в системі міжнародної торгівлі.

Реферат

1. Міжнародний валютний фонд: роль і значення.
2. Прикордонна співпраця.
3. Проблеми міграції робочої сили з України.

Література

- Власов В.Г. Глобалізаційний вплив - стратегічна основа розвитку міжнародної торгівлі// Економіка України, 2008 № 4.
- Економічна теорія: політична економія. Підручник/ За ред. С.І. Юрія. - К.: Кондор, 2009, розділ 21.
- Клочко В. Глобалізація і її вплив на країни з перехідною економікою// Економіка України, 2001 № 10.
- Мельникова В.І., Климова Н.І. Макроекономіка: Навчальний посібник. - 2-е вид., випр. і доп. - К.: Професіонал, 2005. - С.338-345.
- Основи економічної теорії: політекономічний аспект: Підручник/ Відп. ред Г.Н. Клишко. - 4-те вид., перероб. і доп. - К.: Знання -Прес, 2002. - С.440-475.
- Покритан А.К., Збарський М.І. Політична економія: Навчальний посібник . - Одеса, 2002, тема 23. - С.312-320.
- Рубан А.О. Про деякі питання і тенденція сучасної зовнішньої торгівлі// Економіка України, 2000 № 7.

Література до 1-го реферату:

- Лапуста М.С., Поршнев А.Г. і ін.. Підприємництво: Підручник. - М.: ІНФРА, 2000, 111 с.
- Мокій А. І., Яхно Т. П., Бабець І. Г. Міжнародні організації. Навч. посіб. – К.: Центр учбової літератури, 2011. – 280 с.
- Михайловська, І. М., Ларіонова К. Л. Гроші та кредит: Навч. посібник. – Львів: Новий світ - 2000, 2010. – 432 с.
- Нурієв Р.М. Основи економічної теорії. Мікроекономіка. Підручник для вузів. - М. Вища школа, 2000, 321с.
- Покритан А.К., Збарський М.І. Політична економія: Навчальний посібник . - Одеса, 2000, розділ 14.

Література до 2-го реферату

- Кирюхін О. Транскордонне співробітництво у російсько-українських відносинах// Україна: стратегічні пріоритети. Аналітичні оцінки. – К., 2006. – С. 432-438.
- Студенников І. Транскордонне співробітництво та його роль в процесі європейської інтеграції України// Міжнародні зв'язки

України: наукові пошуки і знахідки. – Вип. 15. – К., 2006. – С. 309-322.

- Європейська рамкова Конвенція транскордонного співробітництва між територіальними общинами або властями (21 травня 1980 р., м. Мадрид). Текст українською мовою // Транскордонне співробітництво як альтернатива новій «залізній завісі» та конфліктам: комплексне дослідження. – Ужгород: Карпати, 2007. – 240 с.

Література до 3-го реферату

- Ваврищук Н. Г. Еміграція робочої сили з України: теоретико-методологічні аспекти// [http://www.library.ukma.kiev.ua/NZV56_2009/10_vavryshuk_n.pdf].
- Гринкевич С. С. Міжнародна міграція робочої сили та її розвиток в Україні // [http://www.nbu.gov.ua/portal/nvnlts/16_3/259_Grynkiewicz_16_3.pdf].
- Снігова С. М. Аналіз стану міграційних процесів в Україні / С. М. Снігова// [сайт http://intkonf.org/snigova-sm-analiz-stanu-migratsiynih-protsesiv-v-ukrayini/].
- Чекан І. А. Міжнародний обмін людським капіталом в контексті конкурентоспроможності економіки України/ І. А. Чекан// [сайт http://mev.lac.lviv.ua/vyklad/chekan/2.pdf].
- Гайдуцький А.П. Характерні риси української трудової міграції за кордон/ А.П. Гайдуцький// Економіка та держава. – 2010. – №9. – С.88-92.
- Лапшина І. А. Особливості міжнародної міграції робочої сили в умовах формування економіки України// Формування ринкової економіки в Україні. - 2010.- С. 41-48.
- Ростова Л. Трудовій міграції – цивілізоване обличчя// Профспілки України. –2010. –№ 5. – С.10-11.

Основні поняття та категорії

Міжнародні економічні відносини. Міжнародна торгівля. Міжнародний рух капіталу. Міжнародна міграція робочої сили.

Міжнародний обмін технологій. Міжнародні кредитні відношення. Міжнародна економічна інтеграція.

Питання для самоконтролю:

1. Що ви розумієте під міжнародним розподілом праці, спеціалізацією і інтеграцією виробництва?
2. Назвіть основні форми міжнародних економічних відносин і дайте їм характеристику.
3. Охарактеризуйте суть ТНК і їх роль в посиленні міжнародної конкуренції
4. Назвіть негативні тенденції, характерні для експорту України
5. Які основні елементи включає механізм міжнародної співпраці України ?

Тест-1

Міжнародна економічна інтеграція набуває форми?

- а) усного узгодження, яке закріплюється місцевими або регіональними органами влади;
- б) письмового документу, яке укладає одна сторона державної регуляції;
- в) міжнародних угод, які регулюються між державами, державними органами влади;
- г) угоди між суб'єктами господарської діяльності.

Тест-2

До простій моделі інтеграції не належать:

- а) мотивації;
- б) згода населення;
- в) природні умови;
- г) рівень розвитку.

Тест-3

Який етап міжнародної економічної інтеграції передбачає вільне пересування чинників виробництва, капіталу, людських ресурсів, устаткування, товарів і послуг

- а) зона вільної торгівлі;
- б) економічний союз;
- в) загальний союз;
- г) митний союз.

Тест-4

Які держави можуть бути членами МБРР:

- а) будь-які;
- б) тільки члени ООН;
- в) тільки члени МВФ.

Тест-5

Чому було ухвалено рішення про створення Європейської співпраці?

- а) відчуття Англією і Францією економічної нестабільності і необхідності підтримки інших держав;
- б) прагнення Німеччини отримати політичну владу над іншими державами;
- в) примирення Франції і Німеччини і надолужування війни в майбутньому.

Тест-6

Міжнародне переміщення капіталу в світовому масштабі приведе до:

- а) стабілізації обсягів виробництва;
- б) збільшення обсягів виробництва;
- в) зменшення обсягів виробництва;
- г) зниження темпів економічного росту.

Тест-7

Імпортний тариф рівнозначний:

- а) податку на споживання;
- б) податку на споживання й субсидії на виробництво товарів, які конкурують із імпортом;
- в) податку на споживання й податку на виробництво;
- г) всі відповіді невірні.